

ÅRSMELDING

2012

Innhold

I.	SITUASJONEN I BISPEDØMMET	4
1.	Situasjon i bispedømmet.....	4
1.1	Generell tilstandsrapport	4
1.2	Statistikk	8
II.	KIRKELIG SEKTOR	14
2.	Gudstjenesteliv	14
2.1	Gudstjenestereformen	14
3.	Barn og unge	19
3.1	Trosopplæring	19
3.2	Ungdomsdemokrati	24
3.3	Kirke-/Skolesamarbeid	24
3.4	Kirke for Unge Voksne	24
4.	Diakoni og samfunnsspørsmål	26
5.	Kultur og kirkemusikk	28
6.	Samisk kirkeliv.....	29
7.	Misjon, økumenikk og religionsdialog.....	30
7.1	Misjon og vennskapsavtaler	30
7.2	Økumenikk	32
7.3	Dialog	32
8.	Annet	33
8.1	Visitat	33
III.	PRESTETJENESTEN.....	35
9.	Prestetjenesten.....	35
9.1	Prestedekning	35
9.2	Lokal tilpassning	39
9.3	Gode arbeidsvilkår	40
9.4	Likestilling	44
9.5	Kunnskaper og ferdigheter	45
9.6	Ledelse og samvirke	51
IV.	ORGANISASJON OG FORVALTNING.....	53
10.	Organisasjon og forvaltning.....	53
10.1	Struktur og organisering av kirken i Oslo	53
10.2	Økonomiforvaltning	54
10.3	IKT-tjenester	56
10.4	Samfunnskontakt og intern kommunikasjon	57

I. SITUASJONEN I BISPEDØMMET

1. Situasjon i bispedømmet

1.1 Generell tilstandsrapport

Satsingsområdene for Oslo biskop og Oslo bispedømme har i 2012 vært

- Gudstjenesten
- Kirke i et kulturelt og religiøst mangfold
- Struktur og organisering av kirken i Oslo

Det diakonale perspektivet har vært gjennomgående i arbeidet med satsingsområdene. Som arbeidsgiver for presteskaper har en vært opptatt av prestedtjenesten og god forvaltning av ressursene i organisasjonen.

Oslo biskop og bispedømmeråd opplever en hektisk aktivitet på mange felt. En del av dette er omtalt i de videre kapitlene i årsmeldingen, mens mange oppgaver går sin gang uten å bli nevnt. I denne innledningen vil vi løfte fram noe av det som har preget året på en særlig måte.

I fjor ble det gjort en grundig analyse av befolkningsutvikling og tilhørighet til tros- og livssynssamfunn. Denne analysen ligger til grunn for bispedømmets satsingsområder i 2012.

Organisering av kirken i Oslo

En hovedstad i vekst med demografiske, kulturelle og religiøse endringer samt ressursituasjonen i begge arbeidsgiverlinjene har ført til behov for å se på strukturen i kirken i Oslo på nytt. I 2012 har det derfor pågått et omfattende arbeid med omorganisering av kirken i Groruddalen. Det har foregått en intens møtevirkosomhet og kontakt, der menighetsråd og staber har vært involvert i samarbeid med biskopen og ledelsen i Oslo bispedømmeråd og med Kirkelig fellesråd i Oslo. Ved årsskiftet er 12 sokn blitt til fem, og det arbeides med fristilling av Bredtvet kirke til utleie.

En tilsvarende prosess er påbegynt i Domprostiet, der Grønland og Gamlebyen sokn er slått sammen, og nye grep vil bli tatt for sentrum og St. Hanshaugen.

Disse organisatoriske endringene blir av og til framstilt som tilbaketrekning i områder der en heller burde satse offensivt og ekspansivt.

Prosessene har derfor blitt møtt med sterk motstand fra noen. Andre igjen har gått inn i det nye med forventning. Dette viser at det er viktig å være tydelig på at drivkraften i arbeidet er en positiv visjon: et ønske om mer robuste staber, et styrket fellesskap i menighetenes gudstjenestefeiring og større bredde i trosopplæring, diakoni og

utadrettet virksomhet i et kulturelt og religiøst mangfold. Med disse grepene er intensjonen også å gi rom for nye initiativ, der diakonal satsing, samarbeid med migrantmenigheter, evangelisering og dialog med mennesker av annen tro og tradisjon utvikles.

Ole Chr. M. Kvarme med følge KLP og DNB i deres nye lokaler i Bjørvika.

Foto: Linda Bergesen, KLP

Proessen med organisering av kirken i Oslo har ført til et tettere og mer konstruktivt samarbeid mellom bispedømmeråds- og fellesrådslinjen. Dette er en trend som hilses velkommen og som gjenspeiler seg også på andre områder.

Endrende relasjoner mellom stat og kirke

21. mai 2012 vedtok Stortinget å endre den grunnlovsfestede relasjonen mellom staten og Den norske kirke. Som en følge av det tilsatte Oslo bispedømmeråd den første prostet etter den nye ordningen på sitt møte 17. desember. Anne-May Grasaas er den første kvinnelige domprosten i Oslo. Hun ble dermed historisk på flere måter.

Spørsmål om kirkeordning ble drøftet ved flere anledninger og i ulike fora, både i prostemøte og kontaktmøte. Oslo bispedømmeråd har også arrangert to seminar for menighetsrådsmedlemmer og ansatte.

Kompetanseutvikling for presteskapet - studietur for prester til Israel og de palestinske områdene

Biskopen ledet 5. – 12. november den første av tre studieturer for prester til Israel og Palestina. Målsettingen med turen var å gi kunnskap om Jesu samtid og omverden til berikelse i arbeidet med bibeltekster i prekenarbeidet, gi innsikt i situasjonen for kristne i dette området i dag og gi kjennskap til pågående religionsdialog og refleksjon rundt denne.

Det ble holdt en kurs- og innføringsdag i bispegården i september med oppfølging i prostiene både før og etter turen. Bispedømmet hadde inngått et samarbeid med Det teologiske Menighetsfakultet om et opplegg som gjorde det mulig for deltakerne å hente inn studiepoeng. 24 prester valgte dette.

Totalt 38 prester fra prostiene Asker, Nordre Aker og Søndre Aker deltok i tillegg til åtte prester fra Feltprestekorpset, tre fra bispedømmekontoret og en representant fra MF. Det ble gitt svært gode tilbakemeldinger. Mange sier at opplevelsene fra turen vil være en berikelse for prestedtjenesten videre.

Erfaringer fra denne turen gir nyttige innspill til arbeidet med de to neste turene som er planlagt for de resterende prostiene, inkludert Døveprostiet, i juni og oktober 2013.

Prosjekt ledelse

Prosjekt ledelse – med undertittelen Prost og sokneprest: Lederansvar, funksjon, oppgaver og rolle - startet opp våren 2011 og ble avsluttet høsten 2012. Bakgrunnen var prostereformens endringer både i prostens og sokneprestens lederroller – noe som for mange har ført til uklar rolleforståelse. Målet var å sette proster og sokneprester bedre i stand til å støtte sine medarbeidere i deres arbeid og gi dem egnede ledelsesverktøy i en kirke i forandring. Proster og sokneprester i Bærum og Nordre Aker deltok i prosjektet. Det arbeides nå med hvordan erfaringene fra prosjektet kan utvikles og videreføres også i andre prosti. (Prosjektet er nærmere omtalt i kap. 9)

Romfolket

Situasjonen for romfolket har fått stor plass i mediebildet i løpet av året, der kirken i Oslo og Oslo biskop har hatt et betydelig rolle med å tale deres sak. Det skjedde blant annet under visitasen i Haugerud menighet, der det ble et sterkt møte med to representanter for romfolket som hadde oppgaver der. Også leiren ved Sofienberg kirke og kirkens rolle vakte betydelig oppmerksomhet.

Som en ressurs for menighetene i bispedømmet ble det i 2012 etablert en arbeidsgruppe med navnet *HjerteRom*. De har i samarbeid med Kirkens Bymisjon, Frelsesarmeen og mange frivillige gjort en betydelig innsats for romfolket.

Det har pågått en diskusjon om tigging og kriminalitet, der blant andre politikere har pekt på at situasjonen for romfolket må finne sin løsning i landene de kommer fra. Det er det bred enighet om.

HjerteRom har derfor også kontakt med hjelpeorganisasjoner i hjemlandene deres. Samtidig har vi ansvar for mennesker i nød som kommer hit og oppholder seg her. Deres vanskelige situasjon utfordrer kirken – både som medmennesker og medkristne. (Se nærmere omtale under kap. 4)

Kirke i et kulturelt og religiøst mangfold

Med en medlemsprosent på rundt 60 har det faktiske antall medlemmer

av Den norske kirke holdt seg forholdsvis stabilt i vårt bispedømme. Likevel utfordres Oslo bispedømme av storbyens mangfold. En rekke kirke- og religionssamfunn er representert, samtidig som mange mennesker også velger å stå utenfor alle tros- og livssynsamfunn. Det er i denne kontekst vi er og skal være kirke. Det er i denne kontekst vi skal feire gudstjeneste.

Da er det svært gledelig å kunne registrere at gudstjenestedeltakelsen økte i 2011, og at flere går til nattverd (se under 1.2 Statistikk). Tallene for gudstjenestedeltakelsen på søn- og helligdager viser imidlertid en nedgang fra 2011 til 2012, men sammenlignet med 2010 er det en økning. Det er grunn til å anta at økningen i 2011 skyldes kirkens rolle i forbindelse med 22. juli. I de kommende årene blir det derfor spennende å se om økningen fortsetter, og om arbeidet med gudstjenestereformen og innføring av ny lokal grunnordning for gudstjenestelivet vil bidra til ytterligere vekst.

I løpet av 2012 har mange mennesker i menighetene i Oslo bispedømme utført et godt arbeid med sin lokale grunnordning for gudstjenestelivet ut fra kjernebegreper som *stedegengjøring*, *involvering* og *fleksibilitet*. Biskopen har godkjent lokal grunnordning for 67 menigheter – sju er foreløpige – i tillegg til tre kirker i Feltprestekorpset. Reformen åpner for å ta pulsen på eget lokalsamfunn og inviterer til bred deltakelse i gudstjenestefeiringen. Mange peker imidlertid på at ikke minst det musikalske mangfoldet kan bidra til fremmedgjøring og store forskjeller mellom menighetene. (Se grundig omtale av gudstjenestereformen i kap. 2)

Trosopplæringsreformen har preget menighetslivet i bispedømmet siden den første tildelingen i 2004. I 2012 ble det ikke tildelt midler til nytt prostirområde. Det ble derfor fokusert på de 47 menighetene (65 prosent av alle menighetene i bispedømmet) som var inne på ulike stadier i reformen.

Trosopplæringsreformen og gudstjenestereformen henger tett sammen og influerer på hverandre. En stor del av tiltakene i trosopplæringen har tilknytning til kirkerom og gudstjeneste. Menighetene er derfor blitt oppfordret til å se sammenhengen mellom reformene i arbeidet med lokal grunnordning.

Biskop Ole Chr. Kvarme sammen med Florinn, Maria, Morten Carlstad og diakon Hilde Kirkeboen. De to sistnevnte er ildsjeler i gruppen HjerteRom.

Foto: Vidar Horsford.

Som en del av det kulturelle og språklige mangfoldet i Oslo bispedømme har feiring av samiske gudstjenester en lang tradisjon. I 2012 var det imidlertid første gang det ble feiret en kvensk gudstjeneste. Det var Foreningen Quän Østlandet – lokallag under Norske Kveners Forbund med vekt på kvensk språk og kultur – som tok kontakt med bispedømmekontoret med ønske om en kvensk gudstjeneste i Oslo. På bispedømmeplan er en derfor åpen for at dette kan bli en årvisst tradisjon.

Menighetsutvikling i folkekirken

I forlengelse av pågående reformarbeid startet fem menigheter (Asker, Bryn, Lommedalen, Haslum og Oppsal) høsten 2012 på en «3-årig reise» tilknyttet Menighetsfakultetets prosjekt «Menighetsutvikling i folkekirken». Menighetene er invitert til en åpen læringsprosess, der en søker å finne fram til en «forståelse av menigheten og det lokalsamfunnet menigheten er en del av». Det legges til rette for «en prosess, der vi drøfter menighetens oppdrag og mål, og gir hjelp til å iverksette tiltak for å fremme målene». Dette er i tråd med Visjonsdokument for Den norske kirke 2009-2014, der det blant annet heter: «Sammen vil vi...drive menighetsutvikling preget av fornyet gudstjenestefeiring, trosopplæring og diakoni.» Ved nyttår 2013 startet det opp ytterligere en gruppe (Sofienberg, Fagerborg, Mortensrud/Klemetsrud). Disse deltar i et forskningsprosjekt, ledet av Sunniva Gylver, med fokus på det som kalles «andre by-kontekst», der kjennetegnene er «høy grad av mobilitet, lav lokal tilhørighet, lite kasualia og stort etnisk-kulturelt-religiøst mangfold». Erfaringene fra prosjektene kan gi viktige innspill til det videre arbeidet med kirken i Oslo bispedømme.

Kirke for alle sanser

Døvekirken er en viktig del av Oslo biskop og Oslo bispedømmeråds ansvarsområde. Det var derfor med glede Oslo biskop – sammen med Tunsberg biskop – kunne vigse verdens første sansekirke for døve og døvblinde i Andebu i Vestfold 9. desember. Det er den diakonale stiftelsen Signo som har bygd en kirke som legger til rette for å bruke mange sanser.

Gudstjeneste i Grinilund kirke.

Foto: Rainer Schaeffler

Mange sanser ble også aktivert i Grinilund kirke ved kunstprosjektet «Forgjengelighet og håp», der grafittikunstnere fikk utfolde seg på kirkens store veggflater innvendig og utvendig. Utsmykningen har vakt oppsikt både nasjonalt og internasjonalt. Selv om kirken skal ombygges i 2013, vil noen av bildene få et mer varig liv som illustrasjoner på Bibelselskapets nye konfirmanbibler. Prosjektet har vist at kirken kan og bør romme ulike mennesker med ulike uttrykksformer.

1.2 Statistikk

Nøkkeltall fra kirkestatistikken 2007-2011¹

Nedenfor presenteres nøkkeltall fra kirkestatistikken 2007-2011, da vi ikke har tilgang på fullstendig tallmateriale fra 2012. Tallene viser likevel utvikling i forhold til Årsmelding 2011, da det var 2010-tallene som var utgangspunkt for vurderingene.

År	2007	2008	2009	2010	2011
Medlemmer i Den norske kirke per 01.01.	478 524	478 342	470 376	468 690	467 275
Innmeldt	150	130	262	159	259
Utmeldt	1 822	1 421	2 454	1 342	1 524
Dåpshandlinger	4 570	4 549	4 330	4 317	4 136
Fødte (fra SSB)	12 219	11 823	12 219	12 187	12 018
Prosentandel døpte av fødte	37,4	38,5	35,4	35,4	34,4
Vigsler (ekteskapsinngåelse med forbønn)	942	900	878	793	730
Gravferder	4 689	4 549	4 389	4 464	4 169
Konfirmerte	3 396	3 360	3 245	3 316	3 128
Konfirmerte i % av medlemmer på 15 år	44,5	43,7	42,4	41,5	39,5
Antall gudstjenester søn- og helligdager	4 359	4 377	4 320	4 189	4 098
Deltakere, gudstjenester søn- og helligdager	481 893	478 561	462 992	456 533	482 205
Gjennomsnittlig gudstjenestedeltakelse på søn- og helligdager	110,6	109,3	107,2	109,0	117,7
Gudstjenester, utenom søn- og helligdager	2 221	2 512	2 453	2 077	2 147
Deltakere, gudstjenester utenom søn- og helligdager	147 090	179 416	162 586	158 840	161 163
Gjennomsnittlig gudstjenestedeltakelse på gudstjenester utenom søn- og helligdager	66,2	71,4	66,3	76,5	75,1
Gudstjenester med nattverd	3 721	3 882	4 013	3726	3725

¹ Vi bruker her de offisielle tallene, selv om vi vet at særlig i 2009 var det en del feil, som er meldt oss fra menighetene på forespørsel i etterkant. Det er for øvrig et problem at SSB ikke synes å se kritisk på tallene som leveres fra menighetene. Er det åpenbare feil, blir disse allikevel lagt inn og for all framtid stående som de offisielle. Heller ikke ved bispedømme-kontoret har vi tid til dette, og får dessuten bare tilsendt kopi av årsstatistikkene fra ca. halvparten av menighetene.

Nattverddeltakere, gudstjenester med nattverd	178 680	194 749	190 612	192 854	201 415
Gjennomsnittlig nattverddeltakelse	48,0	50,2	47,5	51,8	54,1

Utmeldte/innmeldte

Antall *utmeldte* (1 524) steg med 182 i forhold til 2010, som hadde det laveste tallet siden 2004. Det spesielt høye tallet for 2009 (2 454) var en følge av oppryddingen i medlemskap i forbindelse med utsendelse av valgkort til kirkevalget, og gjør det vanskelig å se det store bildet. Antallet var høyt i 2006 (1 821) og 2007 (1 822), men gikk tilbake i 2008 (1 421). Om tallet for 2011 også har sammenheng med kirkevalget 2011 er for tidlig å se. Når vi får tilgang til tallene for 2012, vil vi se om kurven igjen peker oppover, flater ut eller viser nedgang.

Antall *innmeldte* har ellers holdt seg stabilt rundt 150 de siste årene, men steg med 100 fra 2010, og var med 259 innmeldte i 2011 oppe på rekordnivået fra 2009. Tallet for 2009 var ganske sikkert en følge av oppryddingen i medlemskap i forbindelse med utsendelse av valgkort til kirkevalget. Om tallet for 2011 også har sammenheng med kirkevalget 2011 er for tidlig å se, slik vi påpekte i forbindelse med utmelding ovenfor.

Gudstjenester på søn- og helligdager

I forbindelse med Etatsstatistikk 2012 ble det hentet inn tall fra prostiene på antall gudstjenester på søn- og helligdager og antall deltakere på disse gudstjenestene. Da tallene var ufullstendige på rapporteringstidspunktet, presenterer vi nedenfor de korrigererte tallene².

For bispedømmet som helhet steg antall gudstjenestedeltakere – både totalt og gjennomsnittlig pr. gudstjeneste – fra 2010 til 2011 (fra 456 553 til 482 205, fra 109,0 til 117,7). Fra 2011 til 2012 gikk antallet imidlertid ned med henholdsvis 2,4 og 1,0 % (til 470 591 deltakere totalt og 116,5 i gjennomsnitt). Gledelig er det da å se at gudstjenestedeltakelsen økte i 2012 sammenlignet med 2010. Den totale gudstjenestedeltakelsen på søn- og helligdager ligger 3,1 % over 2010 og gjennomsnittlig antall deltakere økte med 6,9 %. Ut fra dette regner vi med at toppen i 2011 skyldes effekten av kirkens rolle etter 22. juli.

Gudstjeneste i Oslo bispedømme totalt på søn- og helligdager:

	2010	2011	2012
Antall gudstjenester	4 189	4 098	4 041
Gudstjeneste-deltakelse	456 553	482 205	470 591
Gjennomsnittlig Gudstjeneste-Deltakelse	109,0	117,7	116,5
Endring i gudstjenestedeltakelse fra 2011 til 2012			-2,4 %
Endring fra 2010 til 2012			+3,1 %
Endring i gjennomsnittlig gudstjenestedeltakelse fra 2011 til 2012			-1,0 %
Endring fra 2010 til 2012			+6,9 %

Når det gjelder gudstjenester *utenom søn- og helligdager*, har vi ikke tilgang på tall for 2012. Tallene for 2010 og 2011 viser at det er blitt holdt noen færre slike gudstjenester disse årene i forhold til tidligere år, mens gjennomsnittlig deltakelse pr. gudstjeneste ligger høyere i 2010 og 2011 enn i de foregående årene, 2007-

² Dette er uoffisielle tall som er samlet inn fra prostiene pr. 18.02.2013

2009. Utviklingen fra 2007 til 2011 viser således ikke et entydig bilde av en tendens på disse gudstjenestene.

Oslo bispedømme hadde som målsetting i Årsplan 2012 en økning i oppslutningen om gudstjenesten på 1%. Dersom sammenligningsgrunnlaget for 2012 er 2010, kan vi regne målet om økning i gudstjenesteoppslutningen på søn- og helligdager som nådd så langt. Også i Årsplan 2013 ligger det en målsetting om fortsatt økt oppslutning om gudstjenesten og kirkelige handlinger, med angivelse av tiltak for å oppnå dette. Det blir derfor interessant å se om den positive trenden fra 2010 fortsetter.

Gudstjenester på søn- og helligdager fordelt på prostiene³

Gudstjenestedeltakelse søn- og helligdager

År	Asker	Bærum	Dom-prostiet	Søndre Aker	Østre Aker	Nordre Aker	Vestre Aker
2010	52 933	66 692	86 623	79 650	51 135	26 444	93 056
2011	52 175	77 080	92 004	83 334	50 517	26 466	100 629
2012	51 652	77 980	91 227	79 641	48 326	29 024	92 741
Endring 2011-2012	-1 %	+1,2 %	-0,8 %	-4,4 %	-4,3 %	+9,7 %	-7,8 %
Endring 2010-2012	-2,4 %	+16,9 %	+5,3 %	0 %	-5,5 %	+9,8 %	-0,3 %

Gjennomsnittlig gudstjenestedeltakelse på søn- og helligdager

År	Asker	Bærum	Dom-prostiet	Søndre Aker	Østre Aker	Nordre Aker	Vestre Aker
2010	161,9	120,4	104,0	105,6	79,5	69,0	133,9
2011	169,4	128,5	127,4	117,9	80,3	61,7	143,1
2012	159,2	131,0	125,3	114,1	75,9	71,8	140,9
Endring 2011-2012	-6 %	+1,9 %	-1,6 %	-3,2 %	-5,6 %	+16,4 %	-1,5 %
Endring 2010-2012	-1,7 %	+8,8 %	+20,5 %	+8,0 %	-4,5 %	+4,1 %	+5,2 %

De fleste prostiene – bortsett fra Asker og Østre Aker – øker sin totale gudstjenesteoppslutning på søn- og helligdager fra 2010 til 2011. I disse to prostiene fortsetter nedgangen også i 2012. De andre prostiene viser økning eller status quo fra 2010 til 2012 både på total oppslutning og gjennomsnittlig deltakelse. Bærum har en økning på hele 16,9 % fra 2010 til 2012, mens Domprostiet øker den gjennomsnittlige deltakelsen med 20,5 % i samme tidsrom. Vi regner med at Domkirkens og andre kirkers rolle etter 22. juli 2011 har hatt en betydelig innvirkning på oppslutningen.

Nattverdgdustjenester

For bispedømmet som helhet økte nattverddeltakelsen med 4,4 % fra 2010 til 2011 både når det gjaldt antall nattverddeltakere totalt og når det gjaldt gjennomsnittlig nattverddeltakelse pr. gudstjeneste. Antall nattverddeltakere kom for første gang over 200 000. Siden antall nattverdgdustjenester har holdt seg stabilt, økte også den gjennomsnittlige nattverddeltakelsen til 54,1. Den har ikke vært så høy siden 2004 (55,3).

Det er imidlertid store forskjeller mellom de ulike prostiene.

³ Det er en utfordring å sammenlikne tallene fra prostiene over tid, fordi det skjedde en endring i prostigrensene med virkning fra 2011. Hasle og Sinsen ble overført fra Østre Aker til Nordre Aker, Tonsen fra Nordre Aker til Østre Aker og Grefsen fra Nordre Aker til Vestre Aker. I tabellene nedenfor er tallene for 2010 justert i forhold til de faktiske grenseendringene, slik at de er sammenlignbare med 2011-tallene.

Deltakelse på nattverdgdustjenester:

År	Asker	Bærum	Dom- prostiet	Søndre Aker	Østre Aker	Nordre Aker	Vestre Aker
2010	13 379	25 154	52 602	32 642	19 626	13 830	35 621
2011	14 815	25 972	58 445	30 217	20 051	15 255	36 660
Endring	10,7 %	3,3 %	11,1 %	-7,4 %	2,2 %	10,3 %	2,9 %

Gjennomsnittlig deltagelse på nattverdgdustjenester:

År	Asker	Bærum	Dom- prostiet	Søndre Aker	Østre Aker	Nordre Aker	Vestre Aker
2010	66,6	64,3	50,2	57,2	38,3	37,1	56,6
2011	78,8	61,5	56,4	58,3	39,1	36,8	57,9
Endring	18,4 %	-4,3 %	12,3 %	2,0 %	2,2 %	-0,6 %	2,3 %

Vi avventer tallene for 2012 før vi kan si om målet i Årsplan 2012 om økt nattverddeltakelse er oppnådd.

Som et ledd i målsettingen om økt oppslutning om gudstjenesten og økt nattverddeltakelse var ett av planlagte tiltak å kartlegge menigheter som hadde lykket med dette – med tanke på erfaringsdeling (jf Årsplan 2012 pkt 2.6). På grunn av sterkt fokus på gjennomføringen av planprosessen i gudstjenestereformen har det ikke vært kapasitet til dette arbeidet. I årsplanen for 2013 videreføres anliggendet med målsettingen om økt kunnskap om gudstjenesten i bispedømmet – ikke minst ved planen om å systematisere informasjonen som ligger i søknadene fra menighetene i forbindelse med lokal grunnordning.

Dåp

Dåpsprosenten i Oslo bispedømme falt for første gang i 2008 til under 40 % av antall fødte. Tendensen med nedgang ser ut til å vedvare, og det var 1 % nedgang fra 2010 til 2011. Årsmeldingen for 2011 viste imidlertid at det faktiske antallet døpte i Oslo bispedømme er langt høyere, da flere innflyttere velger dåp i andre bispedømmer. Da ble det registrert 1033 dåp i andre bispedømmer, mens antall dåp fra andre bispedømmer var 132 (jf Årsmelding 2011 s 14). Tilsvarende tall er ikke tilgjengelige for 2012, men vi legger til grunn at trenden er noenlunde lik. Det betyr at dåpsprosenten i Oslo bispedømme er langt høyere enn antall dåp i bispedømmets kirker tilsier. Like fullt er dåpsprosenten den største utfordringen for folkekirken og krever ekstra oppmerksomhet. I Bærum prosti er det en gruppe som arbeider med problemstillingen med tittelen «Merket for livet», og prost Ingar Seierstad vil ha fokus på dåpstallene og utfordringer knyttet til dåp i en studiepermisjon i 2013.

Dåpsprosenten for hele bispedømmet i 2011 er på 34,4 %. Det samme som i 2009. Til sammenligning ligger den nasjonale dåpsprosenten på 66,4 % for 2011. Dåpsprosenten er beregnet ut fra faktisk antall dåpshandlinger som finner sted i bispedømmet og antall fødte, og er dermed ikke relatert til kirkemedlemskap. Tallene er hentet fra Statistisk Sentralbyrå.

I Oslo kommune er dåpsprosenten på 30,1 %. Det vil si en nedgang på 1,4 % fra 2010, da dåpsprosenten var på 31,4. I Asker har dåpsprosenten ligget ganske stabilt på rundt 75 fra 2002 fram til 2007, da den brått gikk ned til 60 %. De senere årene har den gått opp igjen, men i 2010 og 2011 er det en ny nedgang, og Asker ligger for 2011 med en dåpsprosent på 61,1. Bærum har i samme periode (2002 til 2008) gått opp og ned i prosent mellom 75 % og 63 %. I 2009 kom Bærum prosti for første gang under 60 %, til 57,5 %. Men Bærum har i motsetning til Oslo og Asker steget fra 2010 til 2011 med 2,8 %. Dåpsprosenten i Asker og Bærum er fortsatt høy sammenlignet med Oslo og ligger ikke langt unna landsgjennomsnittet.

For en grundigere gjennomgang av utviklingen for dåp og konfirmasjon i Oslo bispedømme de senere årene vises til framstillingen i årsmeldingen for 2011.

PROSTI	2007	2008	2009	2010	2011
ASKER					
Antall fødte i løpet av året	625	583	591	609	576
Antall døpte	375	439	387	382	352
Prosent	60 %	75,3 %	65,4 %	62,7 %	61,1 %
BÆRUM					
Antall fødte i løpet av året	1 283	1 292	1 374	1 311	1274
Antall døpte	960	851	790	702	718
Prosent	74,8 %	63 %	57,5 %	53,5 %	56,3 %
OSLO					
Antall fødte i løpet av året	9 444	9 948	10 254	10 267	10168
Antall døpte	3 235	3 259	3 153	3 233	3066
Prosent	34,5 %	32,7 %	30,7 %	31,5 %	30,1 %
TOTALT HELE BISPEDØMME					
Antall fødte i løpet av året	11 325	11 823	12 219	12 187	12 018
Antall døpte	4570	4549	4330	4317	4136
Prosent	40,3 %	38,4 %	35,4 %	35,4 %	34,4 %

Konfirmasjon

Oslo bispedømme har en konfirmantprosent for 2010 på 41,4 %. Prosenten har vært forholdsvis stabil fra 2004 til 2006. I 2007 gikk prosenten opp 1,2 %. Fra 2008 til 2009 var det igjen en nedgang på 1,4 %. Fra 2009 til 2010 er det en nedgang på 0,9 %. På landsbasis ble nær 42 000 ungdommer konfirmert i Den norske kirke i 2010, 100 flere enn året før. Andelen 15-åringer som ble konfirmert i kirken, falt likevel med 0,6 prosentpoeng, på grunn av at det var totalt flere 15-åringer i 2010 enn i 2009. Oslo kommune har, sammenlignet med landet for øvrig, den laveste prosentandel konfirmanter med 34,6 %, mens Asker og Bærum begge ligger over 50 %, med henholdsvis 56,2 % og 57,9 % i 2010. Det er bare døpte som kan la seg konfirmere i Den norske kirke. Om vi sammenligner konfirmasjonstallet med dåpstallene 15 år tidligere, finner vi at ca. 80 % av de døpte i Den norske kirke ble konfirmert i Den norske kirke. Det vil si at hvis man bruker antall 15 åringer i befolkningen som mal for prosentutregningen, blir prosenten mye lavere enn hvis man ser den opp mot andel døpte barn eller barn født av foreldre som er medlemmer av kirken. Dessverre har vi ikke hatt mulighet til å hente ut tallene for dette for å gjøre en sammenligning.

Konfirmanter

KOMMUNE	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
OSLO								
Antall 15 åringer	5 201	5 342	5 301	5 338	5 301	5 278	5 597	5 581
Antall konf	1 899	2 019	1 931	2 026	1 969	1 888	1 938	1 839
Prosent av årskull	36,5 %	37,8 %	36,4 %	37,9 %	37,1 %	35,7 %	34,6 %	33 %
ASKER								
Antall 15 åringer	802	778	858	798	823	817	853	861
Antall konf	461	450	502	483	488	478	480	459
Prosent av årskull	57,5 %	57,8 %	58,5 %	60,5 %	58,6 %	58,5 %	56,2 %	53,3 %
BÆRUM								
Antall 15 åringer	1 485	1 598	1 514	1 496	1 564	1 559	1 550	1 466
Antall konf	889	882	890	887	903	879	898	830
Prosent av årskull	59,7 %	55,2 %	58,7 %	59,3 %	57,7 %	56,3 %	57,9 %	56,6 %
TOTALT								
Antall 15 åringer	7 488	7 718	7 673	7 632	7 688	7 654	8 000	7 908
Antall konf	3 249	3 351	3 323	396	360	3 245	3 316	3 128
Prosent av årskull	43,3 %	43,4 %	43,3 %	44,5 %	43,7 %	42,3 %	41,4 %	39,5 %

Konfirmasjonsprosenten i Den norske kirke var i 2011 på landsplan 65,2 %. I tillegg kommer andre kristne trossamfunn, så som Den katolske kirke, Frelsesarmeen med flere, som også har konfirmanter. I 2011 er Oslo bispedømme for første gang under 40 % (39,5 %) av antall 15 åringer. Oslo bispedømme har de senere årene ligget relativt stabilt på et sted mellom 44 og 42 % av antall 15- åringer.

Konfirmantarbeidet er høyt prioritert i alle menighetene i vårt bispedømme. Fokus på innhold og leir er viktig, og de fleste har nå høstkonfirmanter. Det at man har økt fokus på kvalitet og at ungdommen har andre tilbud, gjør at ungdommene får et reelt valg. Det bevisstgjør dem i forhold til kirke og tro. Mange velger konfirmasjon selv om de ikke er døpt som barn. For en 15-åring fra Oslo kan det å velge noe annet enn foreldrene i 2012 dreie seg om å velge kirkelig konfirmasjon heller enn humanetisk konfirmasjon. Bispedømmet har også i flere år satset på informasjon gjennom den årlige konfirmantbrosjyren. Full kateketdekning er også etter vår oppfatning en medvirkende årsak til at konfirmanttallene i Asker og Bærum er høye. Det handler med andre ord ikke bare om tradisjon og en mer enhetlig demografi enn Oslo. Gjennom trosopplæringsreformen har vi fått flere ansatte, men vi ser at i de menighetene som har kull på over 100 deltakere, bruker de ansatte en stor del av sin arbeidstid på å administrere konfirmanter, og det blir liten tid til annet trosopplæringstilbud.

II. KIRKELIG SEKTOR

2. Gudstjenesteliv

Arbeidet med gudstjenestelivet i bispedømmet ble i 2012 for en stor del preget av gudstjenestereformen, i tråd med Kirkerådets fastsatte resultatmål: *Kirkens gudstjenesteliv skal fornyes slik at det gir rom for større fleksibilitet og valgfrihet i menighetene, mer involvering fra flere deltakere og sterkere stedlig forankring.* (Vedtak i Kirkemøtet, jf Prop.1 S 2011-2012)

2.1 Gudstjenestereformen

I Årsplan for 2012 ble målet formulert slik:

Menighetene i Oslo bispedømme har utarbeidet en lokal grunnordning for gudstjenesten som gjenspeiler lokalsamfunnet, er fleksibel overfor ulike uttrykksformer, situasjoner og behov og som involverer mennesker med ulike alder, bakgrunn, funksjonsnivå og interesse. Oppslutningen om gudstjenesten og gudstjenestelige handlinger har økt med 1 prosent. Nattverddeltakelsen har økt.

Arbeidet med gudstjenestereformen kom for alvor i gang høsten 2011 med forberedelser og kurs (se Årsmelding 2011), og dette ble videreført i 2012. Menighetsrådene skulle levere søknad om lokal grunnordning innen 20.september. Søknadene ble sendt tjenestevei til biskopen via prosten, som gjennomgikk søknadsbunken og skrev påtegning. Biskopens gjennomgang av søknadene og utsendelse av biskopens vedtak var i all hovedsak sluttført som planlagt innen 15. november. Lokal grunnordning trådte i kraft 1. søndag i adventstiden 2012.

Kurs

Det var et delmål at *Minst 60 % av medlemmene av menighetsråd og gudstjenesteutvalg deltar på kurs i gudstjenestereformen.* Høsten 2011 ble det holdt prostivise kurs over to arbeidsdager for ansatte i viglede stillinger. Alle menighetene deltok. Kursledere var tre prester og tre kirkemusikere som hadde gjennomgått kurslederkurs.

I forlengelsen av dette ble det i februar 2012 gjennomført fire kveldskurs som samlet menighetsråd og gudstjenesteutvalg samt ansatte fra alle prosti. Da ble menighetsråd, ansatte, prest og kantor invitert til å delta på prostivise kurs én kveld (fire timer) i februar. Kursledere var som for ansatte, samt kirkefagsjef og rådgiver fra bispedømmekontoret.

Deltakere på kurs for soknene i Kirkelig fellelsråd i Oslo:

	Lek (MR/GU)	prest	organist	trosoppl/ andre ansatte	Antall deltakere totalt
1. kurs	50	14	9	8	81
2. kurs	54	12	6	13	85
3. kurs	45	12	2	9	68
Totalt	149	38	17	30	234

Langt over halvparten (63,6 %) av deltakerne på kursene i Oslo var valgte leke representanter fra menighetsråd og gudstjenesteutvalg. I invitasjonen ble det av plasshensyn satt en begrensning på antall representanter fra hvert menighetsråd. I tillegg møtte ulike yrkesgrupper og prostene. Tilsvarende tall fra Asker og Bærum er ikke tilgjengelige, men det er grunn til å tro at fordelingen er noenlunde lik. Som en

oppsummering kan vi si at 67 av bispedømmets 72 menigheter, dvs. 93,6 %, var representert på kursene. Det totale deltakerantallet var på ca. 332.

Målet var at minst 60 % av medlemmene av menighetsråd og gudstjenesteutvalg skulle delta på kursene. Det er vanskelig å si om det konkrete tallet ble nådd. Ut fra situasjonen – med blant annet begrensninger i tallet på inviterte - vurderer vi målet som oppnådd.

Det høye antall leke deltakere på kurset, gir oss grunn til å tro at arbeidet med lokal grunnordning er et arbeid som også leke menighetsmedlemmer har hatt et eierforhold til. Vi er svært fornøyd med at prosessene i det store og hele ikke er overlatt bare til staben.

I mars ble det holdt kveldskurs for ordinerte prester uten menighetstilknytning med ca. 20 deltakere. Fagdager for prester juni 2012 hadde flere foredrag knyttet til gudstjenestereformen.

Kursprogrammet og viktig artikkelstoff, forslag til tidsplan, skjema for søknad mv. ble lagt ut på Oslo bispedømmes hjemmeside, <http://www.kirken.no/oslo/index.cfm?id=361843>. Dette, samt ressursmateriale fra Kirkerådet og tilgang til det liturgiske materialet som var sendt ut til menighetene og prestene høsten 2011, var med på å sørge for at menighetsrådet kunne vedta sin lokale grunnordning.

Vi anser målet for kurs som oppnådd.

Døveprostiet

Delmål: god planprosess i Døvekirken etablert

Ett av delmålene for gudstjenestereformen var å få etablert en god planprosess i Døvekirken. En prest i Døvekirken deltok på kurslederkurs, og det ble arrangert et kurs over to dager for ansatte.

I 2012 oppnevnte Oslo biskop en styringsgruppe for gudstjenestereformen i Døveprostiet. Styringsgruppen starter sitt arbeid våren 2013. Det er også oppnevnt en arbeidsgruppe som skal arbeide videre med lokal grunnordning og enkeltledd. Planen er å få godkjente ordninger i Døvekirken innen 1. søndag i adventstiden 2015. Målet som var satt for døveprostiet i 2012 ble dermed oppnådd.

Antall innkomne og godkjente vedtak

Årsplanen hadde som delmål at 100 % av menighetene skulle ha vedtatt lokal grunnordning for gudstjenesten, og at biskopen skulle kunne godkjenne lokal grunnordning for alle menighetene i bispedømmet.

Så godt som alle menighetsråd i bispedømmet søkte om, og fikk godkjent lokal grunnordning for soknet med gyldighet fra 1. søndag i adventstiden 2012. Én menighet søkte om fritak i påvente av bispedømmets vedtak om fristillelse av kirken. To menigheter søkte om utsettelse i ett år på grunn av særlige forhold.

De aller fleste menighetsrådene søkte om godkjenning av lokal grunnordning for to år. Det betyr at disse skal levere nye søknader innen 30. september 2014. Sju menighetsråd søkte om foreløpig grunnordning for ett år, og skal levere søknad om lokal grunnordning innen 30. september 2013. To menighetsråd søkte om lokal grunnordning for 4 år (fram til 1.s.i adventstiden 2016). Ett av disse menighetsrådene fikk godkjent dette, det andre fikk godkjent lokal grunnordning for en periode på to år. Totalt har 67 av 72 menigheter fått godkjent sine søknader innen utgangen av januar 2013.

I biskopens brev om godkjenning ble mange menigheter oppfordret til å arbeide videre med arbeidsformer og enkeltledd i liturgien, og noen av enkeltvedtakene fra menighetsråd ble satt til side. Det var imidlertid ingen søknad som i sin helhet ble underkjent av biskopen.

De menighetene hvor det er vedtatt sammenslåing, (se kap. 10.1) har fått godkjent sine hovedgudstjenester til bruk i den gjeldende kirke i det sammenslåtte soknet. Det sammenslåtte

menighetsrådet blir imidlertid utfordret til å tenke gjennom den nye situasjonen som vil oppstå med forordnede gudstjenester i soknet, og hvordan disse skal fordeles i soknets kirker. Det sammenslåtte soknet vil også måtte ta stilling til hvordan det utarbeides felles lokal grunnordning tilpasset kirkene i soknet, og om det utvikles hovedgudstjenester tilpasset hver enkelt kirke.

Lokale forhold tilsier at delmålet om at alle kunne utforme lokal grunnordning innen fristen, var vel pretensiøs. Vi mener likevel at en måloppnåelse på rundt 90 % er tilfredsstillende.

Feltprestkorpsset

Feltprosten oversendte søknad om lokal grunnordning for de tre hovedkirkene Akershus slottskirke (Forsvarets hovedkirke), Heggelia kapell (Hærens hovedkirke) og Haakonsvern kirke (Sjøforsvarets hovedkirke). Det ble søkt om, og godkjent, lokal grunnordning for to år i hver av hovedkirkene.

Stedegjøring, involvering, fleksibilitet⁴. Trekk fra menighetsrådenes vedtak

I resultatmålet står det: Menighetene i Oslo bispedømme skal utarbeide en lokal grunnordning om gudstjenesten som gjenspeiler lokalsamfunnet, er fleksibel overfor ulike uttrykksformer, situasjoner og behov og som involverer mennesker med ulike alder, bakgrunn, funksjonsnivå og interesse.

De innkomne søknadene bekreftet inntrykket fra kursrundene om at arbeidet ikke ville bli overlatt til staben. Søknadene har gitt et godt inntrykk av hvordan det enkelte menighetsråd har klart å involvere menighetens medlemmer i prosessen fram til søknad. Det finnes variasjoner av hvor mange menighetsmedlemmer som var involvert, og involveringen preges av forskjellen mellom det som kan karakteriseres som resurssterke menigheter kontra menigheter med færre ressurser. Men uavhengig av dette har menighetsrådene så godt som alle steder mobilisert gudstjenesteutvalg og andre leke medlemmer i utarbeidelsen av forslag til hovedgudstjenester. Det har vært prøvd ut liturgisk musikk. Det er innhentet reaksjoner underveis, og det er blitt innkalt til menighetsmøter i alle menigheter. Menighetenes fagpersoner har naturlig nok også vært nært tilknyttet prosessen. Arbeidet med utforming av lokal grunnordning har vært et stort dugnadsarbeid i den enkelte menighet. På kursene i forkant ble det fleksibilitet og involvering av mennesker i ulike situasjon og alder understreket. Målsettingen om fokus kan sies å være oppnådd. Vi har imidlertid ikke oversikt over hvem som faktisk har deltatt i prosessen lokalt og kan dermed ikke si om denne delen av målet er oppnådd.

Gjenspeiling av lokalsamfunnet, fleksibilitet, involverer mennesker med ulike alder, bakgrunn, funksjonsnivå og interesse.

Menighetsrådene rapporterer jevnt over at der hvor det finnes planer for menighetens virksomhet, som trosopplæring, diakoni og kirkemusikalsk virksomhet, er disse integrert i gudstjenestelivet og preger de ulike hovedgudstjenestene. Gudstjenestereformens intensjon om stedegenhet ivaretas ved denne integreringen, samtidig som den lokale fleksibiliteten kommer til syne i de enkelte hovedgudstjenestene i hver menighet. I gudstjenestene involveres nå mange leke menighetsmedlemmer som medliturger, og mange menigheter har planer for hvordan de kan utvide gruppen medliturger. Vi regner derfor målet så langt for oppnådd.

Særtrekk i prostiene

Det er jevnt over få spesielle særtrekk prostiene i mellom når det gjelder valg av enkeltledd i liturgi. Søndre Aker prosti vil i liten grad benytte evangelieprosesjon, mens det i gudstjenester i Domprostiet ofte vil være en slik prosesjon. Hovedvekten av de menighetsrådene som ønsker å benytte dåpsliturgien fra 1977, tilhører Nordre Aker prosti.

⁴ Stedegjøring, involvering og fleksibilitet var de tre metodiske kjernebegrepene for arbeidsmåte og metodikk i gudstjenestereformen 2011. Kjernebegrepene gjenkjennes i resultatmålet for arbeidet i Oslo bispedømme.

Utdrag av enkeltvalg:

- *Synsbejkjennelse:* Det er en relativt lik fordeling mellom de som ønsker å ha synsbejkjennelse plassert under ledd 4, samlingsbønn, eller som del av forbønnen, ledd 16. Av de seks variantene som kan brukes, er det variant 1, 2 og 3 som vil framsies oftest på gudstjenestene. Noen menigheter ønsker i stedet for, eller i tillegg til fast formulert synsbejkjennelse, å benytte seg av lokalt utformet synsbejkjennelse (se avsnitt lokalt utformede bøtter/synsbejkjennelse).
- *Tekstform i Herrens bønn:* Så godt som alle menighetene har tatt i bruk ny tekstform på Herrens bønn. Menigheter som synger «Vår Far», bruker gjerne gammel melodi tilpasset ny tekst. Fire menigheter melder at de inntil videre bare vil bruke «Fader Vår» som tekstvariant. 8 menigheter ønsker å veksle mellom gammel og ny form, «Fader Vår» i hovedgudstjenester som feires som høymesse, «Vår Far» i barne/familie/ungdomsgudstjenester.
- *Evangelieprosesjon:* 22 menigheter sier nei til bruk av evangelieprosesjon, mens omtrent like mange ønsker å bruke evangelieprosesjon ved enkelte anledninger, særlig ved høytidsgudstjenester, en menighet ønsker evangelieprosesjon som ledd i familiegudstjeneste. Noen menigheter, under ti, vil ha evangelieprosesjon som fast ledd i hovedgudstjenesten(e).
- *Nattverdutdeling:* Menighetsrådene ønsker som hovedregel stående nattverdutdeling med intinksjon, men mange ønsker også at knefall brukes jevnlig, enten en gang i måneden, ved kveldsmesser, eller når det er et lavt antall gudstjenestedeltakere. Særkalk kan også brukes ved begge utdelingsformer. Bare få menighetsråd ønsker at knefall med særkalk benyttes som eneste utdelingsform.

Alle disse enkeltvalgene er mulige alternativer for gudstjenestefeiringen i Den norske kirke, og biskopen har gitt sin godkjenning til at de ulike variantene benyttes i de hovedgudstjenestene det enkelte menighetsråd har søkt om.

Lokalt utformede synsbejkjennelser og samlingsbøtter

Menighetene har anledning til å bruke lokalt utformede synsbejkjennelser og samlingsbøtter ved enkelte gudstjenester. Når disse ønskes brukt som fast liturgisk ledd, må biskopen gi sin godkjenning til dette. Det er kommet inn 16 søknader om bruk av lokalt utformede synsbejkjennelser og 13 søknader om bruk av lokalt utformet samlingsbønn ved (noen av) menighetens hovedgudstjenester. Det er også kommet inn søknader om bruk av lokalt formulert bønn ved nattverd og ved dåp.⁵ Søknadene kommer fra i alt 25 menigheter.

Seks menigheter har søkt om å bruke gammel dåpsliturgi (fra 1977). Biskopen har gitt godkjenning.

Antall hovedgudstjenester

Menighetsrådene søkte om godkjenning av ulikt antall hovedgudstjenester, i et spenn fra én til seks, med hovedvekt på tre-fire forskjellige hovedgudstjenester pr. menighet. Disse gudstjenestene har strukturer som faller inn under ordning for hovedgudstjeneste med nattverd, hovedgudstjeneste med nattverd og dåp, hovedgudstjeneste for familie/barn/unge, hovedgudstjeneste som kveldsmesse.

72 kirker – 72 ulike gudstjenester?

Gudstjenestereformens fokusering på stedenhet har ført til frykt for at det ikke lenger vil være mulig å kjenne seg igjen i liturgien om man går til gudstjeneste utenfor sin hjemmemenighet, at stedenhet fører til fremmedgjøring. Oversikten over bredden av innkomne søknadene viser at det er stor grad av variasjon i de enkelte hovedgudstjenestene. Likevel medvirker den vedtatte strukturen for Ordning for hovedgudstjenestene til at gjenkjennelsen blir ivaretatt. Alle hovedgudstjenestene skal ha med salmer, inngangsord, samlingsbønn, synsbejkjennelse, tekstlesing, preken, trobsbejkjennelse, forbønn, Fadervår og

⁵ Biskopens vedtak om bruk av lokale formulerte synsbejkjennelser og samlingsbøtter vil foreligge i løpet av våren 2013. Fram til dette har de fleste menighetsrådene fått en midlertidig godkjenning om at de lokalt formulerte leddene kan brukes som fast ledd.

velsignelse. Gudstjenestedeltakeren vil kjenne igjen strukturen i alle gudstjenestefeirende menigheter i Den norske kirke. Denne strukturen, og en økende bevissthet om nødvendigheten av å dele ut gudstjenesteprogram el.lign. hvor enkeltleddene er skissert, gjør at alle kan følge med, over alt.

De lokale utformingene kan likevel by på utfordringer, ikke minst for vikarer og prester fra andre menigheter. Det er kommet fram ønske om å utarbeide en egen «vikarliturgi». Det er ulike syn på om dette vil være en tjenlig ordning. Foreløpig er saken lagt på is.

Den største utfordringen med tanke på gjenkjennelighet er knyttet til liturgisk musikk og den store variasjonen i valg av musikkserier. I tiden framover skal menighetene fortsette med å gjøre seg kjent med de mange alternativene som finnes og som fortsatt er under utarbeidelse. Kirkerådet har antydnet at erfaringer fra menighetene vil bli innhentet i 2015, tidspunktet kan bli endret. I mange år framover vil derfor den liturgiske musikken være blant det som vil gi mest inntrykk av den enkelte menighets særpreg.

Et imponerende dugnadsarbeid

Arbeidet med utforming av lokal grunnordning og utforming av menighetens hovedgudstjenester har involvert menighetens medlemmer på en imponerende måte. I dette arbeidet har leke menighetsmedlemmer både fått en større forståelse av liturgisk materiale, samt gitt et ansvars- og eieforhold til menighetens gudstjenestefeiring. Selv om det ble lagt opp til et stramt tidsmessig løp for å overholde fristen på 20. september for å sende inn menighetsrådets vedtak, har engasjementet de fleste steder vært stort. Flere menigheter viser dette ved å søke om å bruke lokalt formulerte bønner i stedet for de variantene som finnes i ordning for Gudstjeneste i Den norske kirke. Menighetsrådene er bevisste på at de skal fortsette med å arbeide med gudstjenesteprofilen i menigheten, og flere har allerede lagt planer for hva de vil arbeide med fram til ny søknad skal leveres, for de aller fleste er fristen for dette 30. september 2014. Arbeidet med gudstjenestereformen, lokal grunnordning og utforming av hovedgudstjenestene har generert et imponerende dugnadsarbeid omkring i bispedømmets menigheter.

Økt oppslutning om gudstjenesten, økt nattverddeltakelse?

Det er for tidlig å fastslå om arbeidet med reformen har bidradd til økt oppslutning. Det vi kan si per i dag er at gudstjenesten involverer flere og er satt på dagsorden lokalt på en annen måte enn tidligere. Videre konsekvenser for oppslutningen vil vise seg i løpet av de kommende årene.

Foto: Gunnar Grosland

Samarbeid med prostene

Godkjenningsprosessen gjennomgikk en grundig drøfting på prostemøter. I tillegg lagde bispedømmekontoret beskrivelse av og verktøy for arbeidet, og det ble gjort en tydelig ansvarsfordeling. Prostene gjorde en stor innsats med å klargjøre søknadene fra menighetene for videresending til biskopen. Og det var et godt samarbeid mellom de ulike nivåene.

Gudstjenesten er menighetens viktigste samlingspunkt og nerven i menighetens diakonale liv. I biskopens takkebrev til prostene heter det: «Vi håper nå at arbeidet menighetene har gjort med å utarbeide lokal grunnordning vil legge til rette for et rikere gudstjenesteliv, der Guds ord får lyde og sakramentene blir forvaltet på en måte som engasjerer, utfordrer og involverer bredt i soknene».

Totalt vurderer vi målet for arbeidet med gudstjenestereformen så langt som oppnådd.

3. Barn og unge

3.1 Trosopplæring

Målet for den nasjonale trosopplæringen er et systematisk og sammenhengende tilbud om trosopplæring for alle døpte fra 0 til fylte 18 år, med et opplæringstilbud på 315 timer som veiledende norm for den enkelte menighet/ samarbeidsenhet.

Kirka på Haugen

I Oslo bispedømme var målet for 2012 at *Menighetene får inspirasjon og veiledning til å utvikle helhetlige og systematiske lokale planer for trosopplæring. Menighetene som ikke har kommet i gjennomføringsfasen, får hjelp til å holde motivasjonen opp, og menighetene som fortsatt er i mellomfase, får bidrag til gode prosesser. Vårt mål er at trosopplæring skal være for alle uansett funksjonsnivå.*

Arbeid med trosopplæring 2012

Oslo bispedømmeråd, gjennom sine to rådgivere for trosopplæring, følger daglig opp alle menigheter som er i reformens gjennomførings- og mellomfase. Dette gjøres gjennom møter, telefonsamtaler og e-poster. Da det ikke ble tildeling til et nytt prostiområde i 2012, har vårt hovedfokus vært menighetene i Østre Aker prosti som leverte plan til godkjenning i mars, samt Døveprostiet og Domprostiet som skal levere plan i starten av 2014 – i tillegg til planprosess i mellomfasemenighetene. Rådgiverne har i 2012 vært mye ute i menighetene både på menighetsrådsmøter, stabsmøter, møter i styringsgrupper og på noen enkelte trosopplæringsarrangement. Dette er gjort fordi vi erfaringsmessig ser at det er mest tjenlig å følge opp så lokalt som mulig i forbindelse med planprosessene, fremfor å ha større samlinger med flere menigheter.

Bispedømmets spesialprest for inkluderende kirkeliv bidrar også inn i arbeidet med innføringen av reformen. På denne måten forsøker man å sikre trosopplæring for alle uansett funksjonsnivå. Spesialpresten deltar også som ansvarlig rådgiver lokalt i ulike konfirmantopplegg i flere av Oslo bispedømmes prostier. Oslo bispedømmeråd tildelte i 2012 trosopplæringsmidler til 55 menigheter, dette tilsvarer til sammen 30 samarbeidsenheter (som i 2011).

Godkjente lokale planer i Østre Aker prosti

Vi har i 2012 godkjent 5 lokalplaner for til sammen 13 menigheter. De godkjente planene er fra følgende menigheter/ samarbeidsenheter

- 1) Hasle menighet
- 2) Sinsen menighet
- 3) Grorud samarbeidsenhet (Grorud, Bredtvet, Rødtvet, Romsås)

- 4) Stovner samarbeidsenhet (Stovner, Fossum og Høybråten)
- 5) Alna samarbeidsenhet (Furuset, Ellingsrud, Østre Aker og Haugerud)

Utfordringer fremover

Den største utfordringen for utviklingen av reformen er tempo på opptrappingen. Det er spesielt vanskelig for mellomfasemenighetene som skal mye ned i tildeling, og det er derfor gledelig at Oslo bispedømme i desember 2012 fikk tildelt midler til Søndre Aker, hvor det er flest slike menigheter. Samtidig er det svært utfordrende å holde motivasjonen oppe blant de menighetene som ennå ikke har fått midler. Oslo bispedømme ikke har fått tildeling til de to prostiområdene med flest døpte (Vestre Aker og Bærum). Med den størrelsen disse menighetene har vil det kreve tilføring av nye ressurser for å nå bredden av de døpte.

Det har vært til dels stor grad av utskifting i trosopplæringsstillingene i menighetene, og i 2012 utgjør det ca. 20 %. Vakanse i stillinger gjør arbeidet sårbart, selv om vi har fokus på tverrfaglighet og eierskap til lokal plan. En rekrutteringsprosess tar ofte lang tid, og man kan ha ledighet i stilling opp mot et halvt år. Det er flere årsaker til utskifting i stillingene. Noe kan forklares naturlig med at folk bytter arbeid etter noen år, noe skyldes at det er små stillinger med mye kvelds- og helgearbeid. Dette kan være vanskelig å kombinere med annen jobb. Oslo bispedømmeråd følger opp disse ansatte på ulike måter. Hver gang en ny ansatt begynner innkaller vi til samtale for å bidra til videre oppfølging. De ansatte over trosopplæringsmidlene inviteres og inkluderes i alle fag- og tilsynssamlinger. Videre har vi et nært samarbeid med Oslo kirkelig fellesråd på rekrutering og oppfølging.

Resultatindikatorer

Bispedømmerådet skal rapportere på gjennomsnittlig antall timer trosopplæringstilbud i menigheter som er tilført midler i 2012 og gjennomsnittlig deltakerandel (av døpte barn og unge) ved et (representativt) utvalg av trosopplæringstilbudene i menighetene.

Alle menigheter som er i gjennomføring/ mellomfase har fått beskjed om særlig å rapportere på et utvalg av tiltak, disse er:

Alder	Tiltak	Innhold
0 år	Dåpssamtale	Dette gjelder dåpssamtalen før dåp. Det utarbeides en tiltaksrapport som gjør rede for hvordan dåpssamtalen gjennomføres og antall samtaler som er gjennomført i løpet av året.
4 år	Utdeling av bok	Antall som fikk bok. Oppslutningstall for andre elementer i 4-årsfasen (Gudstjeneste/ klubb osv.) kan noteres i merknadsfeltet i tiltaksrapporten.
6 år*	Et tidsavgrenset breddetiltak rettet mot 6-åringer	Eksempler: Dåpsskole 6-årsbok 6-årsklubb Skolestartmarkering
8 år	Tårnagent-helg	Samling for 8 åringer kan være Tårnagnetopplegget
ca. 11 år	LysVåken	Andel deltakere i den/ de inviterte årskullene, uavhengig av alder.

15 år	Konfirmasjon	Antall konfirmerte – fra kirkelig årsstatistikk.
16 år*	Breddetiltak året etter konfirmasjon	Eksempler: Reunion, lederkurs, leir. (Andel regnes ut fra alle døpte/ tilhørende i årskullet, ikke bare de som valgte å bli konfirmert)

Utbredelsen av reformen

Oslo bispedømmeråd har totalt 24 samarbeidsenheter av i alt 47 menigheter som er i gjennomføringsfasen. I denne beregningen ligger alle døvedistriktene inne, i alt fire, som dekker hele landet. Distriktene regnes som en enhet og har en eller to kirkesteder/menigheter, men skal betjene alle døve i området. I tillegg har vi en samarbeidsenhet, Nordberg/ Maridalen, som er i gjennomføring selv om de andre menighetene i prostiområdet ikke er det. Grunnen er at man i 2011 endret et smalt prosjekt (nettsiden «Barnogtro») til arbeid med helhetlig trosopplæringsplan. Kirkerådet tok over nettsiden, og menighetene fikk tildeling tilsvarende den nasjonale fordelingsnøkkelen.

Omfang av trosopplæringstilbud

	Planlagte timer, gj. snitt 2012	Gjennomførte timer, gj.snitt 2012	Planlagte timer 2011	Gjennomførte timer 2011
Oslo	275,2	207,7	321	197

I 2011 hadde Oslo bispedømme 321 planlagte timer i snitt. I år står det 275,2. Hovedgrunnen til dette er at en av våre menigheter hadde misforstått rapporteringen. Da de kopierte planen for rapportering tok de kun med de tiltakene som var gjennomført og følgelig gikk antallet planlagte timer ned. Totalt 83 timer. Dette skyldes misforståelse angående rapporteringen i en av menighetene og lang vakanse i stilling i gjeldende menighet. Totalt antall planlagte timer i 2012 er derfor på nivå med gjennomførte timer i 2011. Tallene er hentet fra de menighetene som er i driftsfasen, det vil si kom inn i reformen i 2008 og 2009. I fjor var også 2010-menighetene med i landsgjennomsnittet men ikke for Oslo bispedømme. Våre 2010-menigheter er døvemenighetene som vil ha et helt annet beregningsgrunnlag for antall døpte⁶

Oppslutning om trosopplæringstilbudene

Oslo	2011			2012		
	Døpte i målgruppe	Deltakere	Prosent	Døpte i målgruppe	Deltakere	Prosent
Dåpssamtale	2 392	2 099	88 %	1 658	1 476	89 %
4 årsbok	1 564	574	37 %	1 201	336	28 %
6 år	731	170	23 %	1 536	327	21 %
Tårnagenthelg	857	194	23 %	952	125	13 %
LysVåken	1 687	328	19 %	2 043	295	14 %
Konfirmasjon	1 389	912	66 %	1 100	802	73 %
Etter Konfirmasjon	915	186	20 %	2 261	376	17 %
TOTALT	9 535	4 463	47 %	10 751	3 737	35 %

Menighetene i driftsfasen i Oslo bispedømme har en oppslutning på gjennomsnittlig deltakerandel ved tiltakene på **35 %**. Prosenten er regnet ut fra de tiltak menighetene er etterspurt. Dette er en nedgang på

⁶ det finnes ikke noe medlemsregister for døve/hørselshemmede barn og unge.

12 % fra 2011-rapporten totalt sett. Det er viktig å se bak tallene og ikke umiddelbart konkludere med denne totalnedgangen i antall deltakere. Hvis man bryter ned prosent opp-/nedgang på de ulike tiltakene, ser man at kun ett tiltak har nedgang på så mye som 10 %. De fleste andre tiltak har små justeringer opp eller ned. Det er gledelig at konfirmanddeltagelsen har gått opp med 7 %, mens Oslo bispedømmets totale konfirmandprosent har gått ned. Det vil bli spennende å se om menigheter med trosopplæringsmidler i årene fremover bidrar til økt oppslutning om konfirmasjon.

Tabellen her viser tiltakenes prosentvise opp- og nedgang

Dåpssamtale	Opp	1%
4 årsbok	Ned	9%
6 år	Ned	2%
Tårnagenthelg	Ned	10%
LysVåken	Ned	5%
Konfirmasjon	Opp	7%
Etter Konfirmasjon	Ned	3%

Det går 2 - 4 år mellom hver gang et årskull blir talt i de tiltakene menighetene blir etterspurt. Det er derfor ikke sammenliknbare tall fra år til år. Størrelsen på årskullene spiller en rolle for hvor mange døpte det er i hvert årskull. Sånn sett er tallene på «konfirmasjon» og «tiltak etter konfirmasjon» interessante. Det er i 2012 totalt 289 færre døpte i målgruppen «konfirmand», men oppslutningen er 7 % høyere. Totalt antall «etter konfirmasjon» øker med 1346, mens oppslutningen synker med 3 %. Man kan altså ikke si noe om oppslutningen i forhold til om målgruppen øker eller synker.

Med bakgrunn i at et årskull ikke telles hvert år, vil tallet på «dåpssamtale» og «LysVåken» fra 2011 bli mer interessante i 2014 når man kan sammenlikne både om antall døpte i målgruppen endrer seg (mye flytting i urbane områder) og om samme årskull øker eller synker i oppslutning på et nytt tiltak. Hvilke aldersgrupper og hva menighetene kaller de ulike tiltakene varierer også en del. For, eksempel kan LysVåken ett sted være for 9 til 12 år pga små årskull, mens et annet sted kun er for 11-åringer. Dette fører til at sammenligningsgrunnlaget for tallene blir ulike.

En annen faktor som kan spille inn, er at det er en viss grad av turn-over i stillingene på trosopplæring. For noen av våre menigheter hender dette når planløpet er gjennomført og planen er godkjent. På grunn av vakanse hender det at enkelte tiltak ikke blir gjennomført, eller det blir arbeidet mindre med, slik at oppslutning blir dårligere.

I noen tilfeller skal det også svært lite til for at et tiltak får dårlig oppslutning. Dersom eksempelvis en enhet har en skolekrets å forholde seg til, og skolen legger et arrangement samtidig med et trosopplæringstiltak, har menigheter opplevd at et tiltak med god oppslutning ett år fikk elendig oppslutning året etter. Dette fordrer at menighetene er gode til å koordinere med andre arrangement i regi av skolen og andre populære fritidstilbud i sitt nærområde. Dette arbeider rådgiverne ved bispekontoret mye med på innføringskurs og i veiledning på «grunnlagsarbeidet» i lokale planer.

Det er en ulikhet i tallene på «dåpssamtale» fra år til år, da det varierer i hvilken grad menighetene i sine planer skiller mellom dåp og dåpssamtale som ulike tiltak man teller oppslutning på. Dette slår særlig ut i byer som Oslo, der mange døper sitt første barn i sin egen hjemmemenighet (utenfor Oslo), men har dåpssamtalen i soknemenigheten (se eksempel Torshov og Lilleborg menigheter i tabellen nedenfor). Etter gjennomgang av menighetens rapporter ser vi at statistikken tar med både dåp, dåpssamtale og dåp for ungdom. Dessverre er det feil i dette tallgrunnlaget. Noe av våre menigheter har kraftig underrapportering på dåpssamtale (markert med rødt i tabellen nedenfor).

Vi har ønsket å synliggjøre at vi også har en økende tendens til dåp av ungdom i forbindelse med konfirmasjon. Dette er også med i dåpssamtale statistikken. Disse har feil sammenligningsgrunnlag

mellom antall medlemmer og antall deltakere. Vi vil undersøke hva som ligger i antall døpte i målgruppen i disse rapporteringene (markert med grønt i tabellen nedenfor).

Alle menighetene skal ha 100 % på dåpssamtale fordi alle soknemenighetene har samtale med sine «dåpsbarn» selv om dåpen skjer i en annen menighet. Mens dåp derimot for vårt bispedømme være lavere enn gjennomført dåpssamtale.

Det vises til tabell nedenfor for å illustrere disse to problemstillingene. De menighetene vi har markert med rødt og grønt er tall vi må korrigere. Dette vil bli gjort i vår årlige rapport samtale med menighetene som blir gjennomført i mars. Her vil vi også be alle menighetene om å skille mellom dåp og dåpssamtale.

Enhet	Tiltak: Dåpssamtale	Antall døpte i målgruppen	Deltagere (sum)
Asker menighet	Dåpssamtale	70	70
Furuset, Ellingsrud, Haugerud og Østre Aker menigheter	Dåpssamtale	21	21
Furuset, Ellingsrud, Haugerud og Østre Aker menigheter	Dåpssamtale	68	68
Furuset, Ellingsrud, Haugerud og Østre Aker menigheter	Dåpssamtale	28	28
Grefsen menighet	Dåpssamtale	160	160
Hasle menighet	Dåpssamtale	134	52
Heggedal menighet	Dåpssamtale	48	28
Lilleborg og Torshov menigheter	Dåp med dåpsamtale i Torshov	75	106
Lilleborg og Torshov menigheter	Dåp med dåpssamtale i Lilleborg	37	48
Paulus og Sofienberg menighet	Dåpssamtale og dåp (P+S)	118	118
Rødttvet, Grorud, Romsås og Bredttvet menigheter	Dåpssamtale + dåp. Finner sted i alle fire kirker.	86	86
Sagene og Iladalen menigheter	Dåp og dåpsamtale	220	220
Sinsen menighet	Dåp	56	56
Sinsen menighet	Dåpssamtale	68	60
Stovner samarbeidsenhet	Dåpssamtale	24	24
Stovner samarbeidsenhet	Dåpssamtale	18	18
Stovner samarbeidsenhet	Dåpssamtale med ungdom	43	27
Stovner samarbeidsenhet	Dåpssamtale med ungdom	20	1
Stovner samarbeidsenhet	Dåpssamtale med ungdom	64	3
Tonsen menighet	Dåpssamtale og dåp	142	142
Vardåsen menighet	Dåpsforberedelse og gudstjeneste med dåp	57	39
Østenstad menighet	Dåp	101	101
	Totalt	1658	1476
	Prosent		89 %

På bakgrunn av denne analysen mener vi at det er vanskelig å si noe om måloppnåelse i forhold til antall deltakere og prosentopplutning på de tiltakene som etterspørres. Men alt i alt kan man si at måloppsettingen er delvis oppnådd.

3.2 Ungdomsdemokrati

Målet for ungdomsdemokratiet i 2012 var at det skulle være *styrket gjennom et aktivt ungdomsarbeid og ved at 40 prosent av menighetene sender representanter til Ungdomstinget.*

Ungdomsrådet (URO) har møttes jevnlig gjennom året. UROs hovedfokus er å arrangere Ungdomstinget (UT) hvert år, samt være rådgivende organ for Oslo biskop og Oslo bispedømmeråd. Ungdomstinget ble gjennomført i april i Oslo døvekirke. Etter ett år uten ungdomsting, blant annet på grunn av manglende rekruttering, var det gledelig at det kom i overkant av 40 deltakere fra 20 menigheter, dvs fra ca 28 % av menighetene. Målet på 40 % ble dermed ikke oppnådd, men en er på god vei.

Over halvparten medlemmene av URO ble nye etter valget på UT, og gjennomsnittsalderen gikk ned fra ca 25 år til ca 18 år. Både på Ungdommens kirkemøte og Kirkemøte var URO godt representert.

Ungdomstinget 2012.

Oppfølging og kontakt med ungdomsledere i Oslo bispedømme er en stadig pågående prosess. Det har ikke vært gjennomført spesielle tiltak i 2012, men fra høsten 2012 har URO vært med på bispevisitaser. Rådgiver for Ungdom har mange møter med ungdomsarbeidere i menigheter og organisasjoner i løpet av året, der Ungdomstinget og andre temaer blir tatt opp.

3.3 Kirke-/Skolesamarbeid

Målet for 2012: *Ansatte i kirken og i skolen har fått bedre kjennskap til og kunnskap om muligheter for kirke/skolesamarbeid.*

Kirke-/skolesamarbeid blir alltid tematisert på visitaser gjennom skolebesøk og samtaler med ansatte i kirke og skole. De vanligste problemstillingene i disse møtene er muligheter og begrensninger for et slikt samarbeid i en flerreligiøs kontekst. Her spiller ofte lokale tradisjoner for samarbeid en viktig rolle, samt hvilke ressurser som finnes, både i skole og kirke.

Det ble gjennomført en fagdag med fokus på Kirke-/skolesamarbeid for kirkelig ansatte i november 2011 med 30 deltagere. Den planlagte oppfølgingsdagen med fokus på skoleansatte, ble ikke gjennomført og vurderes gjennomført høsten 2013.

Temaet er med på alle kurs og samlinger om trosopplæring, for å sikre god forståelse av skillet mellom trosopplæring kirke/skolesamarbeid. I arbeidet med godkjenning av lokale planer er dette også fulgt opp.

Informasjon om mulighetene i kirke/skolesamarbeid er et kontinuerlig arbeid. Innenfor rammer og kapasitet anser vi målet for 2012 som oppnådd.

3.4 Kirke for Unge Voksne

Målet for 2012 var at Unge Voksne-kirken skulle være *etablert gjennom styringsgruppe og ulike tiltak.*

I 2012 ble det jobbet med planer, økonomi og utføring av tiltak for prosjektet Majorstua kirke - for unge voksne i Oslo. Interimstyringsgruppe ledet arbeidet frem til styringsgruppen med stiftsdirektør Elise

Sandnes og kirkeverge Robert Wright ble etablert. Interimstyringsgruppen ble da oppnevnt som prosjektgruppe som tar beslutninger i forhold til innholdet av prosjektet.

I løpet av våren ble mandatet for prosjektet godkjent.

Prosjektleder og prest Camilla Oulie Eskildsen gikk ut i permisjon i august og Angela Timmann-Mjaaland ble vikar. I starten av 2012 begynte musikalsk ansvarlig Magnus Køhn i en 30 % stilling.

I løpet av høsten møtes kommunikasjonsgruppen for første gang. Man startet arbeidet med en kommunikasjonsstrategi. Samtidig ble facebook-siden og nettsiden brukt aktivt i PR.

I høst deltok prosjektet med en stand med info og musikk ved Elvelangs og ved Postkontorets lansering av Majorstuen kirkens frimerke. Det har blitt gjennomført gudstjenester, kulturarrangement og andre aktiviteter for unge voksne i 2012. Noen eksempler på arrangementer:

Gudstjenester

GUV: Blindern KFUK-KFUM har i samarbeid med Unge voksne-kirken arrangert 8 gudstjenester (GUV) på søndag kveld. Oppmøte har til sammen vært 620 deltakere (gjennomsnitt 78).

Suppe og messe: Studentprestene har i samarbeid med Unge voksne-kirken arrangert ukentlige Suppe&messe. Oppmøtet har ligget på mellom 4 og 51 per gang (gjennomsnittlig 14).

Kulturarrangement

Utvidet Valentines-feiring: 14. februar arrangerte Majorstua-prosjektet i samarbeid med Studentrådet ved MF utvidet Valentine, et utviklet program fra Kirkerådet. Programmet bestod av samtaler, måltid, foredrag og konsert. Det var 27 mennesker tilstede.

Fasteaksjon: I samarbeid med Kirkens Nødhjelp-regional, Changemaker, Majorstuen menighet og prosjektet ble det gjennomført fasteaksjon i Majorstuen kirke. Det ble suppe, utdeling av bøsser og en avsluttende konsert med ca. 50 deltakere.

Konsertrekke «Musikk for Gud og hvermann»: Majorstua-prosjektet startet en konsertrekke høsten 2012. Man åpnet kirken for unge musikere og kor for konserter under prosjektets paraply. I november/desember ble det gjennomført i alt 7 konserter med ulike sjangere: improvisasjon ved piano/Andreas Stensland Løwe (8 tilstede), via Salmekonsert ved Magnus Køhn og band (72 tilstede) til en typisk julekonsert ved Birkenlunden mannskor og Brøstklang Birkenlunden (309 tilstede). Det var gjennomsnittlig 77 mennesker tilstede.

Religionsdialog

Det har blitt etablert et samarbeid med Kirkelig dialogsenter og en jødisk og muslims studentgruppe. I 2012 har det blitt gjennomført 5 dialogtreff med unge voksne fra de tre religionene. Ulike tema som bønn og om det å være i et hellige rom ble kombinert med deltagelse på GUV og kinobesøk («De andre»).

Totalt regner vi målsettingen for Majorstua kirke i 2012 for oppnådd.

4. Diakoni og samfunnsspørsmål

Målsetting og strategisk arbeid

Målet for 2012 var at *diakonien skulle være synlig i møte med kulturelt og religiøst mangfold, globale utfordringer i samfunnet, og i endringsprosesser og reformer internt i kirken*. Videre er det, i tråd med Kirkerådets styringsparametre, en målsetting at *det er blitt utarbeidet lokale planer for diakoni, og at diakoni er innarbeidet i lokale gudstjenesteplaner*.

Det er et bredt og mangfoldig diakonalt arbeid som gjøres på ulike plan i de lokale menighetene. Dette arbeidet havner i liten grad i rapporter og statistikker.

Rapporten vil derfor fokusere på noen av de tema vi på bispedømmeplan har arbeidet spesielt med å styrke. Særlig gjelder dette områder der det er naturlig å samarbeide om temaer som er felles på tvers av menighetsgrenser. På fagdager for diakoner har strategisk arbeid vært tema, og prostigrupper har arbeidet spesifikt med hvordan diakonien og strategiske områder best mulig kan ivaretas i omstruktureringsprosesser. Videre har det vært nedsatt to arbeidsgrupper som har arbeidet med henholdsvis åpne kirker og kirke og samfunns møte med romfolk. Dette har i større grad gjort den diakonale kompetansen tilgjengelig på tvers av menigheter, og er en måte å arbeide på som vi ønsker å styrke fremover.

Åpne kirker

I etterkant av 22. juli 2011 ble åpne kirker identifisert som et diakonalt tiltak man ønsket å styrke. En arbeidsgruppe har jobbet med de teologiske begrunnelsene for hvordan åpne kirker kan forstås som en måte å være kirke på i dagens samfunn, med stort religiøst og kulturelt mangfold. I oktober ble det arrangert et seminar om begrunnelsene for åpne kirker, og med samtale om hva vi opplever som den store utfordringen: Hvordan vi i praksis kan få til et større omfang av åpne kirker. Her mangler fremdeles mye i forhold til resultatoppnåelse. Mangel på ressurser oppgis ofte som grunn til at kirkene i liten grad er åpne.

Kirke og samfunn i møte med romfolk

Da medietrykket var som sterkest sommeren 2012, i forbindelse med romleiren utenfor Sofienberg kirke og senere på Årvoll, hadde gruppa HjerteRom allerede eksistert noen måneder.

Kirkens arbeid har hatt et hovedfokus: å møte mennesket og å fremme menneskeverdet i en sammenheng der romfolk i stor grad er tema i form av et «problem som må løses». Biskop og menigheter har arbeidet aktivt i forhold til beslutningstakere, for å sikre grunnleggende

humanitære forhold. Hjerterom har sendt brev til alle menigheter, utfordret holdninger og gitt tips om noen måter romfolk kan møtes og inkluderes i menighetene. I tillegg har kirken arbeidet tett med Kirkens Bymisjon, Frelsesarmeen, andre kirkelige aktører, og med internasjonale aktører, for å tenke langsiktig og helhetlig. Biskopen har møtt representanter for romfolket i vitasjer og gjennom dette skapt en annen type, og mer positivt vinklet medieoppmerksomhet. Det samme var tilfelle da det ble arrangert et stort Gjestebud i Trefoldighetskirken.

Mens vi kan dokumentere et betydelig engasjement og endrede holdninger i mange menigheter, er de samfunnsmessige endringene (der langt flere faktorer spiller inn), vanskeligere å måle.

Internasjonalt engasjement, klimaengasjement og grønne menigheter

Inspirasjonskveld:

**Klimakutt –
det handler om rettferdighet!**

Oslo Bispegård
(St. Halvards plass 3)

torsdag 15. mars 2012, kl 17-21
(m/ matservering fra kl 16.15)

<p>Plenumsdebatt: Kl 17:00</p> <p>Trygve Slagsvold Vedum <i>Parlamentarisk leder i Senterpartiet</i></p> <p>Jørgen Randers <i>Professor i klimastrategi, BI</i></p> <p>Robert Wright <i>Påtroppende kirkeverge i Oslo</i></p> <p>Eystein Aspesletten <i>Direktør i GE Energy i Norden</i></p> <p>Ordstyer: Maja Gudim Burheim <i>Changemaker</i></p>	<p>Seminarer: Kl 19:15</p> <p>Politisk beslutningspåvirkning ved Changemaker</p> <p>Global og grønn trosopplæring</p> <p>Grønt preg i gudstjenestereformen</p>
---	---

Påmelding for 12. mars til wef@kirken.no

Arrangementet er gratis. SKAPERVERK OG BÆREKRAFT

Internasjonal diakoni har vært tema i fagsamling for diakoner og en inspirasjonssamling i mars fokuserte på klimaengasjement i praksis. Tilbakemeldingen på denne typen arrangementer har vært god og gitt viktig inspirasjon til enkeltpersoner. Til tross for temasamlinger, tilgjengeliggjøring av materiell, og stort engasjement i enkelte menigheter, er ikke målet om at internasjonale perspektiver og miljøengasjement er innarbeidet i menighetene, oppnådd. Dette kan blant annet henge sammen med de trender KIFO også legger fram i sin siste tilstandsrapport for Den norske kirke: at miljøengasjementet på samfunnsnivå har vært synkende de siste årene. Svakere engasjement for grønne menigheter ser også ut til å kunne forklares noe med at andre store interne prosesser i kirken har tatt mye tid og kapasitet.

Diakoner og diakoniplaner

I den offisielle rapporteringen er antall diakoner og utbredelsen av lokale diakoniplaner styringsparameterne som brukes i forhold til diakonal satsning.

Til tross for lovnader om økt antall diakonstillinger i Soria Moria-erklæringen, ser vi dessverre at antall årsverk går ned. Til tross for at noen tidligere ubesatte hjemler i år har blitt besatt, har **antall diakon-årsverk gått ned** fra 37,8 stillinger i 2011, til 36,0 i 2012. Nedgangen synes å være et resultat av risikofaktoren som ble trukket fram i fjorårets rapport: Lav andel statlig og kommunal finansiering av stillinger.. Ved vakanser i menighetsfinansierte stillinger, finner vi flere eksempler på at disse trekkes inn i økonomisk vanskelige tider. Dette gjør den diakonale satsningen spesielt sårbar.

Foto: Wenche Fladen

Fra bispedømmets side har vi lagt vekt på arbeid for at diakoner skal trives og bli værende i stillingene. Som ledd i dette, ble det i 2012 etablert en **mentorordning for unge diakoner**, som har blitt godt tatt i mot. Støtte til diakoner i omstillingsprosesser i prostiene har også blitt prioritert. Fire diakoner ble også viglet i løpet av året: Ingun Yri Øystese, Mari Haug Thorsen, Ann Kathrin Kasbo og Benedicte Jørgensen.

Antall menigheter med lokal diakoniplan har økt med 15 % fra 2011 til 2012. Som i 2011, viser statistikken at sjansen for at en menighet prioriterer diakoni og lokal diakoniplan er betydelig større der menigheten har ansatt en diakon.

Diakoni har vært et konkret fokus i gudstjenestereformen og i biskopens godkjenning av lokal grunnordning for gudstjenestefeiringen i soknene. At flere menigheter har valgt å ansette ungdomsdiakoner, er et uttrykk for oppmerksomhet omkring diakoniens plass i trosopplæringen.

5. Kultur og kirkemusikk

Som nasjonalt resultatmål skulle bispedømmerådene *Initiere samarbeid mellom kirken og kulturlivet for øvrig. Bygge kirkelig kulturkompetanse ved å utvikle og videreformidle spisskompetanse. Øke og fremme bred kirkelig kulturkompetanse.*

Følgende styringsparameter var oppsatt: «Videreutvikle og styrke kirkens rolle som kulturformidler». (jfr brev fra Kirkerådet 7.5.2012)

I Oslo bispedømme var målet for 2012 å *Stimulere til at kunstuttrykk og kulturtiltak kan utvikles i et samarbeid mellom kirke og det øvrige kulturliv. Samspeillet mellom disse skal sikre kompetanseheving og erfaringsutveksling for å bidra til økt skapende kunstnerisk aktivitet både i kirke og samfunn.*

I årsmeldingen omtales metodikken som benyttes i kompetanseoverføringen, samarbeidet med «KULT - Senter for kunst, kultur og kirke» og utvalgte prosjekter på lokalt, nasjonalt og internasjonalt plan.

Metodikk i kompetanseoverføring

Kulturrådgiveren har vært rådgiver i utviklingen av søknader, produksjoner og i markedsføring- og salgsrelaterte prosesser for anslagsvis 100 personer. Dette har i hovedsak foregått i "1 til 1 baserte relasjoner". Den metodikken gir mulighet til å realisere mange kreative prosesser med aktørene på kunst- og kulturfeltet. Prosessene varierer i omfang fra begrenset til omfattende. Det ble i tillegg gjennomført et etterutdanningsseminar for kantorer og organister med 20 deltakere.

Eksempler på «1 til 1 baserte relasjoner»:

- "Den bortkomne menneskelighet" ble vist i Kulturkirken Jakob 7. og 8. april. Bak produksjonen stod frie kunstnere innen musikk, visuell kunst, litteratur og scenekunst. Kulturrådgiveren har bistått i planlegging- og gjennomføringsfasene.
- "Grafittikirken Grinilund" ble markert gjennom påske og pasjonstidens 64 dager. Prosjektet innebar at profesjonelle grafittikunstnere – sammen med konfirmanter - omskapte kirken visuelt. Kulturrådgiveren bistod i planleggings- og gjennomføringsfasen.

Støtte

Anslagsvis 58 innvilgede offentlige tilskudd til kulturprosjekter i menighetene, totalsum kr 10 millioner. Tallet inkluderer kulturprosjekter i kirkerommet uavhengig av hvem som var arrangør. De anslagsvis 25 prosjektene hvor menighetsrådet selv stod som arrangør utgjorde 10 %, totalsum kr 1 million. Av de nevnte 25 prosjektene var anslagsvis 15 nye samarbeidstiltak.

KULT

Kulturrådgiveren samarbeider nært med stiftelsen KULT (Senter for kunst, kultur og kirke). KULT bidrar til økt samspill mellom kirke og øvrig kulturliv. Samarbeidet med KULT har også muliggjort et nasjonalt og internasjonalt samarbeid. Dette ble realisert gjennom en større samproduksjon mellom tre kunstproduksjoner i Norge og kulturkonferansen GASTSPIEL i München.

I et bispedømme med religiøs mangfold er prosjektet "Oslo Sacred Music Festival" - hvor aktører fra inn og utland samt representanter fra ulike religiøse tradisjoner i Oslo deltar - et eksempel på etablering av nye arenaer på tvers av religion og etnisk tilhørighet.

Nettstedet www.paskeogpasjon.no viser bredden i programmet som ble tilbudt befolkningen i perioden 25.mars-27.mai.

33 institusjoner deltok med 77 produksjoner innenfor musikk, dans, teater, visuell kunst, film, arkitektur og litteratur. Hovedutfordringen var å gå mer i dybden enn i 2011. Det lyktes gjennom delprosjektet «7 forfattere/7 tekster» hvor samtidsforfattere oppsøkte kunstproduksjoner for deretter å forfatte en skjønnlitterær tekst.

Målet med *Påske og pasjon 2012* evalueres som oppnådd. Dette både med hensyn til omfanget i deltakelsen fra kunstinstitusjoner og kirker, kvaliteten i produksjonene, synliggjøringen i media gjennom annonsering og redaksjonell omtale og gjennom etableringen av nyskapende produksjoner som «7 forfattere/ 7 tekster». I denne sammenheng må særlig verdien av samarbeidet med flere av de deltakende aktører understrekes.

6. Samisk kirkeliv

Ved inngangen til 2012 var målet for arbeidet med samisk kirkeliv i Oslo bispedømme *at samiskspråklig gudstjenestefeiring skulle være styrket, og at menighetene skulle være i stand til å tilby samiske innslag i gudstjenesten, f. eks. i forbindelse med dåp*. Det var også en målsetting at *Plan for samisk kirkeliv skulle være fulgt opp ved at det var utarbeidet lokal plan for samisk kirkeliv i Oslo bispedømme*.

Arbeidet med samisk kirkeliv i bispedømmet har stort sett fulgt malen fra tidligere år: Det ble gjennomført fire gudstjenester på samisk: i Domkirken på den samiske folkedagen, i Paulus kirke, i gammen i den samiske barnehagen på Tøyen og i Sofienberg kirke. Målsettingen om gudstjenester ble dermed oppnådd. Arbeidet med å gi menighetene i bispedømmet økt bevissthet om samisk liturgi, utarbeidelse av plan for samisk kirkeliv i Oslo og forberedelse til rekruttering av samisk prest for Østlandet nådde derimot ikke opp mot målsettingen og er overført til årsplanen for 2013.

Samisk kirkeliv i Oslo bispedømme er i stor grad avhengig av mennesker som kjenner det samiske miljøet og har en visjon for hvor viktig det er å komme til kirken og få bekreftet sitt eget språk og sin egen identitet. Gode folk, både ansatte og frivillige, setter av tid til denne tjenesten. Det gjelder ikke minst ressursgruppen som forbereder gudstjenestene. De frivillige er i stor grad mennesker som bor i Oslo, mens det må hentes inn ressurspersoner fra andre bispedømmer, særlig fra Nord-Hålogaland bispedømme, til gjennomføring av gudstjenestene. Vi ser med glede fram til at Oslo bispedømme får tilført en stillingsressurs, i tråd med Kirkemøtets vedtak og Plan for samisk kirkeliv. Vi ser samtidig betydningen av at «vanlige» norske menigheter blir kjent med samiske salmer og liturgiske tekster til bruk der det er naturlig i gudstjenesten, ved kirkelige handlinger og f. eks. i møte med beboere på sykehjem som har samisk som morsmål.

7. Misjon, økumenikk og religionsdialog

7.1 Misjon og vennskapsavtaler

Målet for 2012 var i *samarbeid med SMM-organisasjonene å ha utfordret og oppmuntret menighetene til å være misjonerende menigheter i et kulturelt og religiøst mangfold. Antall menigheter med misjonsavtaler har økt.*

Misjon

På flere måter, og gjennom mange kanaler er menighetene blitt utfordret og oppmuntret til å være misjonerende menigheter. Som en markering av misjonsperspektivet i åpenbaringstiden fikk bispedømmet, i samarbeid med Misjonalliansen, besøk av Rene Padilla, misjonsteolog fra Latin Amerika. Rene Padilla deltok blant annet på fagdag for diakonene, misjonsgudstjeneste i Domkirken, og prostisamling i Bærum, i tillegg til flere kveldsarrangementer i lokalmenigheter.

Misjon til forandring var sak på Kirkemøtet i 2012. Arbeidet med saken i forkant, under Kirkemøtet og i oppfølging har involvert både misjonsrådgiver og SMMO (Samarbeidsråd for Menighet og Misjon, Oslo), og det har vært en viktig del av arbeidet med å spre en oppdatert forståelse av hva det vil si å være misjonerende menigheter. Dette arbeidet videreføres i 2013.

Rene Padilla og Arnt Jerpstad under kirkekaffen i Domkirken.

Det har vært et mål å jobbe mer med misjonsdimensjonen i gudstjenestene i 2012. Dette har det ikke blitt tid til å jobbe skikkelig med. Menighetene har hatt hovedfokus på gudstjenestereformen og lokale ordninger, og det er mer naturlig å følge opp misjonsdimensjonen i etterkant av dette.

Det har blitt jobbet med å øke misjonsengasjementet i unge voksne menigheter i Oslo på forskjellige måter. Blant annet var SMMO medarrangør på Misjonskonferansen Reach i mars med ca. 100 studenter og unge voksne som deltakere.

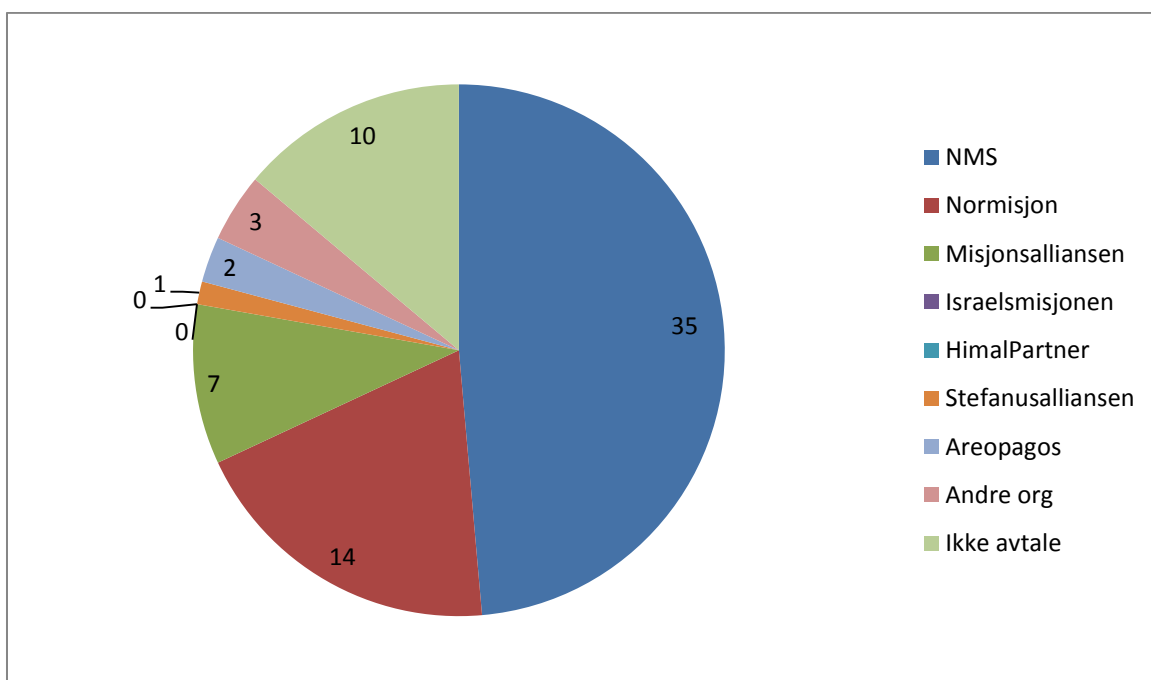
Det har blitt arbeidet med misjon i trosopplæringen på flere måter. Blant annet har trosopplæringsplanene som skulle godkjennes i 2012, fått individuell tilbakemelding på misjonsdimensjonen i planen, og forslag til konkretiseringer og forbedringer. Misjonsrådgiver har også vært med og arrangert nasjonal fagdag om misjon i samarbeid med Kateketforeningen. SMMO var til stede på Trosopplæringskonferansen med stand, og misjonsrådgiver deltok på møter i den sentrale arbeidsgruppen om misjon i Trosopplæringen.

Foto: Ragnhild Kristensen

Gruppesamtale under Reach 2012

Hvert år har det vært et mål for SMMO å øke antall misjonsavtaler i bispedømmet. Arbeidet med dette har ikke gitt store resultater de siste årene, ikke heller i 2012. 63 av 72 menigheter hadde misjonsavtale i 2012. Det kan virke som at en nærmer seg taket for mulige misjonsavtaler. Derfor har hovedarbeidet i 2012 ligget på å kartlegge hvilke menigheter som har misjonsavtale og hvordan avtalene fungerer, for så å kunne jobbe mer kvalitativt med misjonsavtalene utfra dette. Målet er delvis oppnådd. Kartleggingen vil bli fullført i starten av 2013.

Vennskapssamarbeid

Det har ikke blitt noen direkte resultater av arbeidet med oppfølging av bispedømmets vennsapsavtale med South-Eastern Diocese of ELCSA (Evangelical Lutheran Church of South Africa) i 2012. Derimot har det blitt jobbet mer strategisk og systematisk med oppfølgingen av vennsapsavtalen, særlig i prostemøte. Målene for 2012 ble derfor ikke oppnådd, men man har likevel jobbet en del med temaet og lagt et grunnlag for mer konkret oppfølging i 2013.

Vennskapsavtaler i menighetene:

Parallelt med arbeidet med å få oversikt over misjonsavtalene har man også jobbet med å få oversikt over vennskapsavtalene i bispedømmet. Minst 15 menigheter har vennskapsavtaler, det ser ut til at de fleste av disse er med menigheter i Europa, da særlig i de baltiske landene. Dette begrunnes ofte med gode muligheter for besøk begge veier, og derfor god kontakt. Andre har vennskapsavtaler gjennom misjonsprosjektet i menigheten, og noen har avtaler med menigheter i Palestina.

7.2 Økumenikk

Vårt mål for 2012 var at *Kjennskap til og samspill med, migrantmenighetene i bispedømmet har økt.*

Målet er delvis oppnådd, men området krever en kontinuerlig bevisstgjøring både på bispedømmeplan og lokalplan. Bispedømmekontoret har hentet inn en del materiale og har fått bedre oversikt over om hvem som sitter på relevant kompetanse og kan kontaktes når en trenger informasjonen. Kontakt med migrantmenighetene er lagt inn i visitasprogrammene, der det er naturlig. I tillegg er det arrangert et kontaktmøte mellom migrantmenighetene og biskopen.

Som et ledd i bispedømmets strategiske satsinger ble 25 % av stillingen til kapellanen i Holmlia, Bendik Vollebæk, avsatt til kartlegging av migrantmenigheter i Søndre Aker prosti. Prosjektperioden startet 1. september 2011 og ble avsluttet 31. desember 2012. Bakgrunn for prosjektet er at 40 % av ikke-vestlige innvandrere som kommer til Norge i dag er kristne eller har kristen bakgrunn. Det er ikke en enhetlig gruppe, men omfatter både migrantmenigheter, løse fellesskap og kristne uten menighetstilknytning. Rapporten fra prosjektet understreker at kristne innvandrere kan være en ressurs for Den norske kirke, samtidig som de stiller menighetene overfor nye utfordringer til blant annet å være en åpen folkekirke som gir rom for mennesker med en annen kultur og et annet uttrykk. Det pekes videre på at det er avgjørende med personlige relasjoner og jevnlig kontakt mellom prester, pastorer og andre ledere. Det er også viktig at fellesskapet synliggjøres gjennom lokale og regionale (prostivise) fellesarrangement. Barne- og ungdomsarbeid – særlig overfor andre og tredje generasjon – vil være et annet sentralt satsingsområde. Rapporten synliggjør at det er viktig at Oslo bispedømme arbeider videre med disse spørsmålsstillingene – også når det gjelder ressurser.

7.3 Dialog

Målet for 2012 var at *dialogisk bevissthet, holdning og praksis er innarbeidet i menighetene – særlig med tanke på lokale kontakter og nettverk.*

Som en del av omstrukturingsarbeidet i Østre Aker prosti er det nå øremerket prosentandel av prestestillinger til dialogrelatert arbeid. I det nye soknet Ellingsrud/Furuset er det således reservert 0,5 årsverk til arbeid med religionsdialog og for Grorud sokn videreføres tilsvarende inntil 0,5 årsverk til strategisk satsing på pilegrimsvandringer for barn og unge, også her med et interreligiøst perspektiv.

Ett viktig instrument for det religionsdialogiske arbeidet er Kirkelig dialogsenter (KD). Senteret er «eiet» av stiftelsen og Areopagos og Oslo bispedømme og med biskop Ole Chr Kvarme som styreleder. Det foreligger samarbeidsavtaler med Mellomkirkelig råd (MKR) og Kirkens Nødhjelp (KN). Senterets to ansatte er dialogprest Iselin Jørgensen og daglig leder/dialogprest Steinar Ims. Eierne har i 2012 brukt tid på å sikre driften utover prosjektperioden 2010-2012 og det er nå inngått ny samarbeidsavtale som gjør at KD fra 2013 er gått over i ordinær driftsfase.

Gjennom prostibaserte kurs, dialogforum og andre fagsamlinger har KD tilført økt religionskompetanse til ansatte innen kirken. Senteret har i samarbeid med Det teologiske fakultet også utviklet kompetansehevende kurs for prester med tittelen *Dialogisk menighet. Samhandling på tvers av tro og livssyn i lokalsamfunnet.*

Det er et mål å utfordre konfirmanter i forhold til undervisning og opplegg knyttet til religionsdialog. Kirkelig dialogsenter har i 2012 startet arbeidet med et ressurshefte for konfirmanter og unge voksne på oppdrag fra MKR.

Målsettingen er økt bevissthet om tros- og livssynsdialog i kirke-skole samarbeidet. Det kan i denne forbindelse nevnes at senteret har vært bidragsyter til boken *Tap.Håp.Dialog .Samarbeid kirke-skole* som ble utgitt i 2012 med Kristin Gunleiksrud som redaktør.

Det er et mål å etablere fast ordning for møter mellom biskop/prester/annen stab i Dnk og muslimske ledere i Oslo. Pr d. d er denne målsettingen ikke nådd, men det er god kontakt med flere av imamene.

På denne bakgrunn vil vi mene at vi er på god vei til å nå vårt hovedmål på dialogområdet.

8. Annet

8.1 Visitas

Målet for biskopens visitaser i 2012 var at menighetene skulle oppleve *støtte til sin virksomhet og inspirasjon til frimodighet og fornyelse*, og bidra til *økt kontakt mellom menigheten og lokalsamfunnet*.

Det ble gjennomført visitaser i Mortensrud/Klemetsrud, Grønland, Haugerud, Hauketo/Prinsdal og Holmlia menigheter. På grunn av omorganiseringsplaner i Domprostiet ble det besluttet ikke å holde visitas i Domkirken/Trefoldighet. Det ble ikke gjennomført visitaser på institusjoner.

Foto: Vidar Horsford

Under visitasen i Haugerud møtte biskopen Maria og Florin fra Romfolket

Alle visitasene fant sted i menigheter i områder preget av rivende utvikling og planer om økt boligbygging. Samtalene med bydelene og lokalt næringsliv var derfor viktig ikke minst med tanke på oppfølging etter visitasen. Dette var dessuten menigheter som lever midt i et religiøst og kulturelt mangfold med andre kristne kirker og religiøse gudshus i nære omgivelser. I denne virkeligheten var det interessant å høre om et gjennomgående godt samarbeid mellom menigheten og skole/barnehage – ikke minst knyttet til gudstjenester før jul. I alle visitasene var det fokus på trosopplæring, diakoni og gudstjenestearbeid. Mange menigheter savner egen kirketjener som kan ivareta løpende praktiske oppgaver i hverdag og helg. Alle steder ble det lagt vekt på *frivillighet*. Det er behov for økt fokus på dette, samtidig som noen ivaretar et koordinerende ansvar. Det er vanskelig å måle effekten av en visitas. Tilbakemeldinger fra menighetene gir

inntrykk av at visitasen ble opplevd som et løft, der en ble sett og hørt av biskopen. Visitasene åpnet også opp for *muligheter* for oppfølging av ulike instanser i lokalsamfunnet.

I 2012 vedtok Bispemøtet et revidert visitasreglement. Samtidig var det en målsetting å gjennomgå og revidere bispedømmets visitasrutiner. En arbeidsgruppe bestående av en prost, en sokneprest, representant for fellesrådene og ansatte ved bispedømmekontoret startet arbeidet senhøstes. Arbeidet videreføres i 2013.

Visitasene er et godt strategisk redskap for biskopen, prosten og menigheten som det er viktig å utnytte og utvikle på en god måte. Målet for visitaser i 2012 er oppnådd.

III. PRESTETJENESTEN

9. Prestetjenesten

Hovedmål: Prestenes oppgave er å holde gudstjenester, forrette ved kirkelige handlinger, delta i dåps- og konfirmasjonsopplæring, utøve sjelesorg, forestå syke- og hjemmebesøk og ellers utføre forkynnende og menighetsbyggende arbeid.

Bevilgningene til prestedekningen har som mål at alle menigheter i Den norske kirke skal ha fast geistlig betjening, slik at tjenesten er nærværende i alle lokalsamfunn. Alle sokn skal være betjent av en eller flere prester.

Styringsparametere: Prestedekning og rekruttering

9.1 Prestedekning

Stillingsrammene for prostiene i årsverk:

Prosti	Inn- byggere	Inn- byggere	Med- * lemmer	Med- * lemmer	Preste- årsverk	Tillegg utover rammen for prosti- ene	Med- lemmer pr prest	Med- lemmer pr prest
	1.1.2011	1.1.2012	15.2.2012	25.2.2013	1.1.2013	1.1.2013	25.1.2012	25.2.2013
Domprostiet	123 019	131 654	68 722	69 540	19	1	3 436	3 477
SøndreAker	128 783	131 090	78 941	79 092	22		3 588	3 483
NordreAker	80 039	83 934	44 834	46 108	13	1,25	3 146	3 235
Østre Aker	134 992	135 770	63 265	61 744	20,5	0,5	3 013	2 940
Vestre Aker	134 056	130 837	89 220	89 405	23	1	3 718	3 887
Bærum	112 789	114 489	81 776	82 414	20,5	1	3 804	3 924
Asker	55 284	56 447	40 525	40 838	10,5		3 860	3 889
Total	768 959	784 221	467 283	469 141	128,5	4,75	3 507	3 534

*Tallene er hentet fra Medlemsregisteret og er medlemmer og tilhørige

Antall presteårsverk som betjener menighetene er 133,25. Det er tilsvarende som i 2011.

For Oslo bispedømme gir dette gjennomsnittlig antall kirkemedlemmer per prest 3534.

Det er en økning sammenlignet med 2011. Antallet kirkemedlemmer og tilhørige har økt med 1858.

Siden innstramming i 2009, har det bare vært økt med 1 prestepstilling totalt.

Ut over det som fremkommer av tabellen, har Oslo bispedømme 10,5 spesialprestepstillinger; student- og fengselsprester, KRIK-prest, gateprest for ungdom m.fl., 4 stiftsprester herav 1 prestepstilling med tilpasning samt 3,9 stillinger som prostesaksbehandlere budsjettert på kap 1591.

Oslo kommunes bevilgning til sykehjemprestedekningen gir 9,05 årsverk. 13 prester gjør tjeneste ved 20 sykehjem (sjekk).

Det vises til egen rapport for prestedekning blant døve.

Vikarer

Tilgangen på vikarer ved ledighet er god. Det er 3 prester (2,8 årsverk) i faste stillinger for vikartjeneste. Det er ikke budsjettert med lønnskostnader til disse stillingene fordi de går inn som vikarer i budsjetterte faste stillinger ved lengre ledighet. Flere pensjonister, på pensjonistvilkår, går inn i kortere vikartjeneste og enkelttjenester. Ut over dette er det flere med lang erfaring fra prestatjeneste som melder seg til vikartjeneste fordi de av ulike grunner ikke har fast stilling. Det kommer også søknad om vikartjeneste fra mange yngre prester, både ferdig utdannede og ikke ordinerte. Vi har begrensede muligheter til å tilby midlertidig tilsetning til de som ønsker det.

Ledighet

I noen tilfeller går det for lang tid fra fratredelse, enten ved oppsigelse eller ved pensjonering, til ny prest tiltrer. Årsaken til dette er hovedsakelig at tjenestebolig ikke er klar for innflytting. Rutinene ved videre godkjenning av tjenestebolig forutsetter lang saksbehandlingstid. Se eget punkt om tjenesteboliger.

Ordinerte prester

I Oslo bispedømme er det mange ordinerte prester som ikke er i ordinær prestatjeneste. Flere av disse har stilt seg til disposisjon for enkelttjenester som frivillige. Biskopen inviterer disse til samling en gang i året.

En arbeidsgruppe oppnevnt av biskopen begynte i 2012 et arbeid med å utarbeide forslag til ordninger for ordinerte prester som ønsker å gjøre frivillig tjeneste som prest i Oslo bispedømme. Ved utgangen av året var gruppens arbeid i slutfasen. Målsettingen er å presentere ordningene for de ordinerte prestene som ikke er i ordinær menighetsprest tjeneste på biskopens samling for disse den 3. oktober 2013.

Veien til prestatjeneste

I 2012 gjennomførte fem studenter «Veien til prestatjeneste» i Oslo bispedømme. Antall studenter som gjennomfører varierer fra år til år, men det er ingen tendens til enten flere eller færre som gjennomfører «Veien til prestatjeneste». Oslo bispedømme har ofte tatt imot studenter i stiftspraksis som har søkt om overføring til Oslo. Vi ser også at Oslo bispedømme får tildelt studenter med annen etnisk bakgrunn. Det er en utvikling vi hilser velkommen med tanke på at vi er en kirke i et religiøst og kulturelt mangfold.

Gjennom «Veien til prestatjeneste» gis biskopen mulighet til å bli bedre kjent med den enkelte student med tanke på prestatjeneste. Prostiene som har kandidatene i fem ukers praksis, gis også muligheten til å bli bedre kjent med den enkelte med tanke på rekruttering til prestatjeneste i Oslo bispedømme.

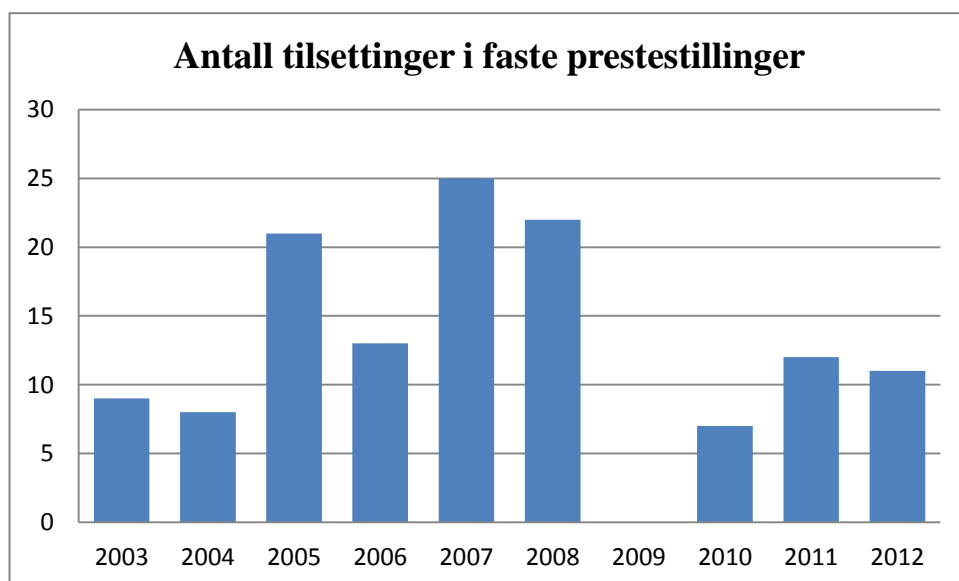
Rekruttering

Menighetsprester

Ledige stillinger er fortløpende utlyst og tilsetning foretatt. Totalt dreier det seg om 11 tilsetninger i faste stillinger. I tillegg ble det utlyst syv vikariater i 2012. Søkertilgangen har vært god og ingen stillinger har vært utlyst mer enn en gang. Arbeidet med spissingen av utlysningstekster fortsetter. Vi håper at det igangsatte arbeidet med stillingsbeskrivelse til alle stillinger vil være med å bidra til mer presise utlysningstekster.

I gjennomsnitt har det vært 15,6 søkere til de 11 faste stillingene og 6,6 søkere til de 7 vikariatene.

Dersom vi ser på antall tilsetninger i faste prestestillinger de siste årene får vi følgende tabell:

Vi ser at antall tilsetninger har tatt seg opp i etterkant av stillingsstoppen i 2009 og er på et jevnt nivå.

Vår vurdering av 2012 er at vi er tilfreds med både kvalitet og kvantitet på søkertilfanget. De ledige stillingene blir besatt av meget godt kvalifiserte prester.

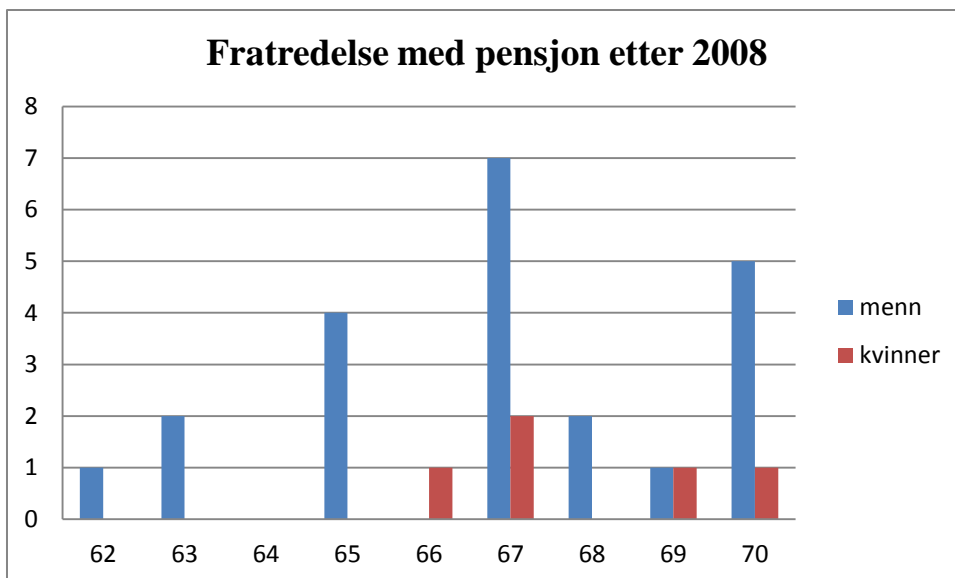
Døveprester

Det er en utfordring å rekruttere til preste-, diakon- kateket- og trosopplæringsstillingene i døveprostiet. De aller fleste som tilsettes trenger ett år med tegnspråkopplæring før de kan begynne i arbeidet. Rekrutteringsarbeidet krever strategisk satsing og mye oppfølgingsarbeid. Det er gledelig at vi i 2012 ser økning i søkertilfanget. I 2012 ble det tilsatt døveprest i Stavanger (7 søkere, 5 menn og 2 kvinner) og prostesaksbehandler i Oslo (9 søkere, 4 menn og 5 kvinner). Et vikariat som prostiprest ble omgjort til fast tilsetning som kapellan i Det Østenfjelske døvedistrikt.

Fratredelse

Dersom vi ser på pensjonsalder for prestene i Oslo bispedømme, inkludert prester i døveprostiet samt sykehjemprester fra 2008 fram til i dag fordelt på alder så ser den slik ut:

Alder	62	63	64	65	66	67	68	69	70	Totalt
Menn	1	2		4		7	2	1	5	22
Kvinner					1	3		1	1	6
Totalt	1	2	0	4	1	10	2	2	6	28

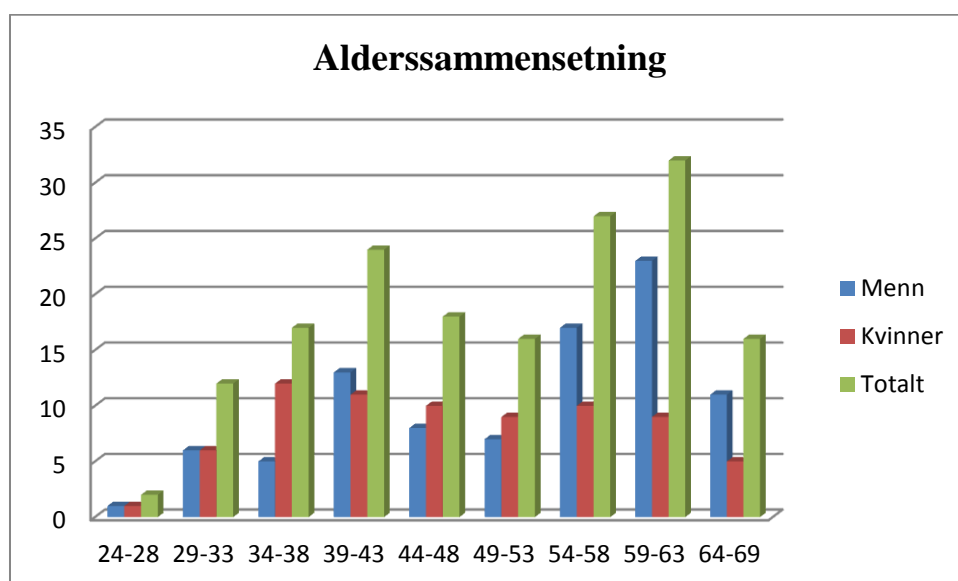

23 prester har gått av med pensjon i dette tidsrommet. Majoriteten har gått av ved 67 år. Gjennomsnittlig pensjoneringsalder for prestene i Oslo bispedømme i denne perioden er 66,91 år.

Alderssammensetning

Aldersfordelingen blant prestene i faste stillinger i Oslo bispedømme, inkludert proster, døveprester og sykehjemsprester, ser per. 31.12.12 slik ut:

Alder	24-28	29-33	34-38	39-43	44-48	49-53	54-58	59-63	64-69
Menn	1	6	5	13	8	7	17	23	11
Kvinner	1	6	12	11	10	9	10	9	5
Totalt	2	12	17	24	18	16	27	32	16

Tendensen peker mot at vi har en klar overvekt av menn i aldersspennet 54-69 år, samt en liten overvekt kvinner i aldersspennet 34-53 år. Det vil si at med tiden vil trolig kjønnsfordelingen bli relativt lik dersom

tendensen stabiliserer seg på dagens nivå. En tydelig utfordring fremkommer av denne tabellen – nemlig at 33,1 % av prestene er 59 år eller eldre, og vil i løpet av de neste ti årene gå av med pensjon.

9.2 Lokal tilpasning

Resultatmål: Prestetjenesten skal være tilpasset lokale forhold og utfordringer.

Styringsparametere: Tjenestefordeling og spesialisering

Organisering av prestedtjenesten

I prostiene har det vært arbeidet videre med organisering av prestedtjenesten og fordeling av presteressurser. Prostiene har noe ulike modeller. Denne organiseringen gir bedre dekning av prestedtjenesten, mer lik fordeling av gudstjenester og kirkelige handlinger og redusert sårbarhet ved permisjoner og sykdom. I noen prostier er det etablert samarbeidsområder med 3 – 5 sokn. En av prestene i samarbeidsområdet koordinerer prestenes tjenester. Tjenesteuker fordeles i samarbeidsområdet. I Østre Aker ble det høsten 2012 gjennomført omorganisering ved sammenslåing av 12 til 5 sokn. Prosessen med bemanningsplan for bedre utnyttelse av presteressursene ble kjørt i partssammensatte grupper parallelt med og i samarbeid med Kirkelig fellestråd i Oslo. Målet var å etablere større og mer robuste staber. Det var også et mål å avsette ressurser til strategiske satsinger. Resultatet ble at det er avsatt en halv stilling i hvert av de 5 soknene til strategisk satsing. Arbeidet med de strategiske satsingene organiseres som prosjekter. Prosjektplanene skal forankres i menighetene, og godkjennes på prostinivå. Det skal sikres at arbeidet kommer hele fellesskapet til gode. Stabene er mer robuste; mindre sårbare ved sykdom og det er rom for mer spesialisering av tjenesten. I Bærum prosti er det etablert ordning med parmenigheter. Fra å ha tjenesteuke annen hver uke har ordningen ført til tjenesteuke hver 4de uke. En ser også en ordning der 20 % av prestenes arbeidstid stilt til prostiets rådighet. I alle prostier er det ordninger som medfører at prester gjør tjeneste utenfor egen menighet.

Gjennom implementering av nye tjenesteordninger ble prester tillagt spesialisert tjeneste gjennom nye arbeidsavtaler. Noen stillinger er utlyst med spesialisert tjeneste. Vi ser også at prester tillegges spesialisert tjeneste for en periode, f.eks. i forbindelse med strategiske satsninger som tidligere nevnt. I det pågående arbeid med stillingsbeskrivelser for alle predestillinger vil spesialisert tjeneste være et tema.

Bemanningssituasjonen i lokale staber og fellestrådsområder

Kirkelig fellestråd i Oslo, KfIO, gjennomførte i 2011 et omfattende prosjekt med ny bemanningsplan. Den store endringen er at mange tjenester er sentralisert. Forvaltning, drift og vedlikehold av kirkebygninger har blitt sentralisert. Det betyr at kirketjenestestillinger er tatt fra menighetsplan til kirkevergen. Det er etablert et kirketorg der dåp, vigsel og gravferd meldes og administreres. En stilling fra hvert prosti er hentet inn til kirketorget. Prostiene er styrket med en rådgiver som er utgjør prostiadministrasjon sammen med kirkeforvalter. I denne prosessen er det redusert med 10 årsverk. Disse endringene har vært merkbare for prestene og prestedtjenesten. Gjennom omorganiseringen av prostiene blir bemanningsplanen gjennomgått på nytt for å sikre en mer optimal fordeling av oppgavene og der viktige oppgaver tillagt KfIO ikke belastes prestedtjenesten. Dette er nå gjennomført i Østre Aker, jf. forrige punkt.

Bemanningen i Bærum fellestråd har også gjennomgått endringer. Kirketorg er etablert og funksjonen som daglig leder i de 10 menighetene ivaretas av 4 forvaltere. Stabene har fortsatt langt flere stillinger og medarbeidere enn fellestrådet i Oslo, både kirkefaglige og administrative stillinger.

Slik vi vurderer det har menighetene i Asker prosti en god og stabil bemanning av fellestrådsansatte. Asker kirkelige fellestråd lønner 50 % av en kapellanstilling.

Sykehjemprester

Oslo kommune bevilget 4 334 000 kroner til prestetjeneste ved sykehjem. Rammen er ikke utvidet de siste fire årene. Det har vært en målsetting å få flere sykehjemprester i bispedømmet, men bevilgningen gir ikke rom for å utvide. Imidlertid har noe oppsparte midler grunnet sykdom og ledighet, gjort det mulig å inngå samarbeid med Kirkens Bymisjon om en sykehjemprestestilling i 35 % for tre år i perioden 2010-2012. Dette prosjektet er utvidet til ut juli 2013. Flere sykehjem har gitt uttrykk for ønske om å gå inn i et samarbeid om sykehjemprestetjeneste, men på det nåværende tidspunkt er det ikke mulig på grunn av manglende økning i bevilgningen.

I oktober møtte stiftsdirektør, personalsjef og ansvarlig personalrådgiver til deputasjon med finanskomiteen i Oslo kommune med tanke for å få økt rammen. Arbeiderpartiets gruppe foreslo å kutte hele bevilgningen med begrunnelse i livssynsneutralitet. Forslaget ble ikke fulgt opp i endelig budsjett.

Kontakten med Sykehjemetaten er fulgt opp med samtale om samarbeid omkring faglighet og praktisk tilrettelegging for prestetjeneste ved Oslo kommunes sykehjem, særlig med tanke på sykehjem som fokuserer på palliativ omsorg (lindrende omsorg ved livets slutt).

Pr. i dag har Oslo bispedømme 9,05 årsverk fordelt på 13 prester med midler fra Oslo kommune.

9.3 Gode arbeidsvilkår

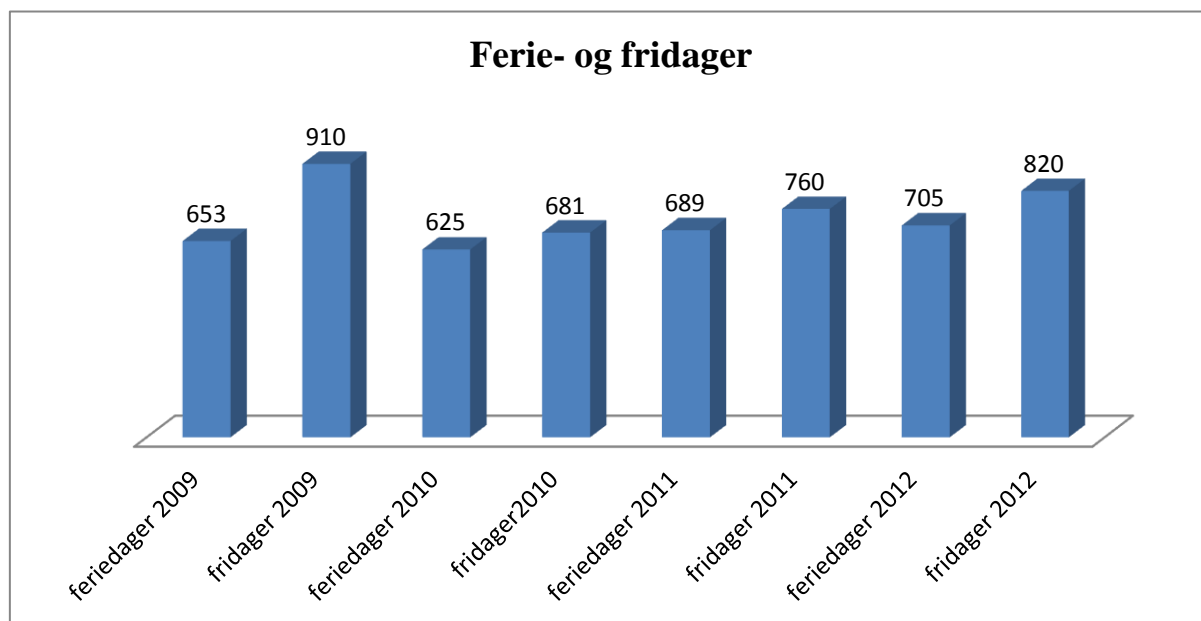
Resultatmål: Prestene skal sikres gode arbeidsvilkår

Styringsparametere: Arbeidsmiljø og arbeidstid. Redusert sykefravær.

Resultat 2012: 19,1 % feriedager er overført til 2012. Målet med 95 % av alle ferie og fridager tatt ut er dermed ikke nådd. 5,6 % fridager er overført til 2013. Målet er nådd med tanke på fridager tatt ut. Det var målsetting om å innføre prostemodul for å styre dette bedre i 2012. Det ble ikke gjort. Fornyet fridagsavtale er sent ut. Det ble gjennomført 1 IA-samling i 2012, målet var 2 samlinger; Delvis oppnådd.

Menighetsprestere ferie- og fridager

Antall ferie og fridager som meldes ikke tatt ut per 30. november er relativt likt fra år til annet:

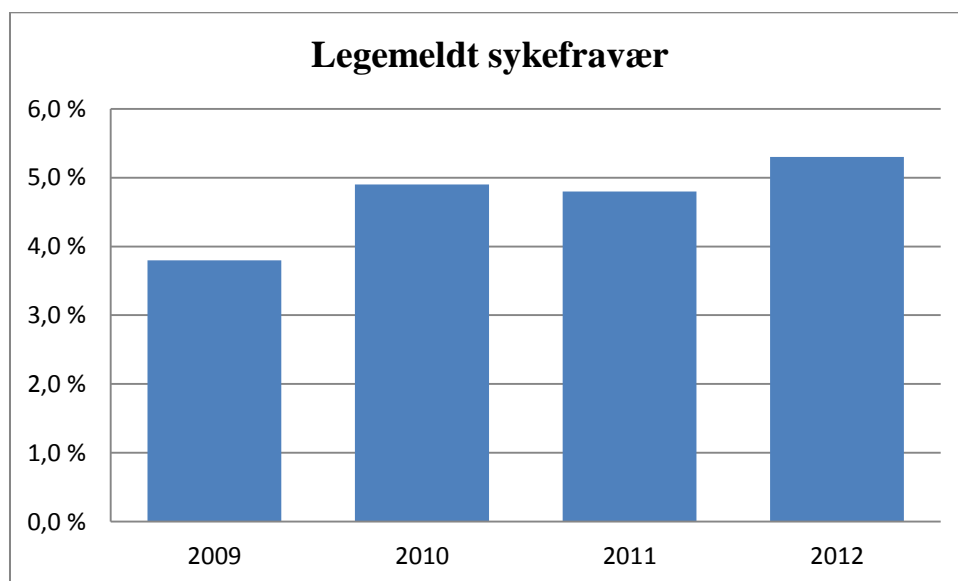
Det er også i 2012 satt fokus på arbeidsplanene. Alle har vedtatt en arbeidsplan, men det er fortsatt for stor divergens mellom planene og gjennomført hverdag. Ferie- og fridager blir endret ut fra arbeidssituasjonen og det oppleves for mange at det er liten mulighet til å ta igjen ferie- og fridager på et senere tidspunkt. Feriedager blir overført. Fridager går tapt på tross av at vi i Oslo tillater overført 5 fridager fra ett avregningsår til neste. I tillegg er det mulig at det innrapporteres for få dager. Det er utbetalt feriedager begrunnet i sykefravær og/eller permisjon uten at dette er medregnet. Videre er antall fridager i hovedsak meldt som det antall fridager som er overført til 2013 og ikke medregnet det antall som i tillegg ikke er tatt ut.

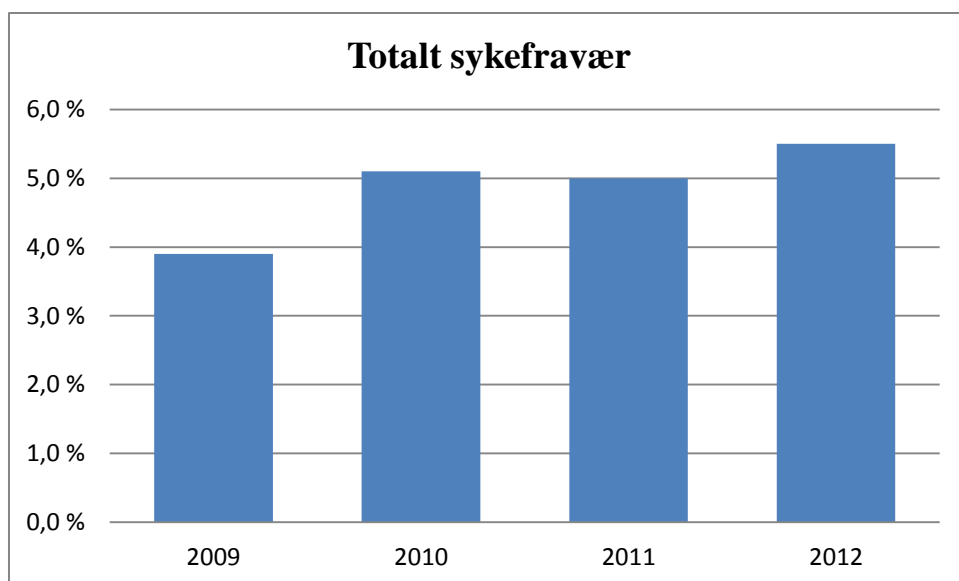
Det vil i det videre bli arbeidet for å få til bedre arbeidsplaner som er mer realistiske i forhold til arbeidssituasjonen. Det har lenge vært arbeidet med å utjevne arbeidsbyrden blant prestene. Dette arbeidet må fortsette og samtidig må arbeidsmengden på noen områder bli redusert.

Sykefravær

Sykefraværet er varierende rundt 5 %. Det er gått opp fra 5,0 % til 5,5 % siste år.

En gjennomgang av det som ligger bak tallene viser at det er fire personer som har vært 100% sykemeldt i mer enn 8 uker og som videre har gått over på uførepensjon med arbeidsavklaringspenger. Alle er knyttet til alvorlig, langvarig sykdom. Det er også andre langtidssykemeldte, disse har etter en kortere periode med full sykemelding kommet tilbake i deler av stillingen sin. Et sykdomstilfelle skyldes et uhell i forbindelse med arbeid. Vi kan fastslå at den tettere oppfølgingen av sykemeldte har gitt resultater ved at svært få personer forblir lenge 100 % sykemeldt. Mulighetene for at ansatte kommer raskere tilbake i jobb, øker slik målet er.

IA-avtalen

Oslo bispedømmeråd er en IA-bedrift. Vi ser dette som et viktig hjelpemiddel i møte med å redusere sykefraværet vårt ytterligere, samt sikre en god oppfølging av sykemeldte. Begge disse faktorene vil bidra til et godt arbeidsmiljø. Så langt har dette vært et spennende arbeid som blant annet har frembrakt at vårt sykefravær er vel innenfor det som er det nasjonale målet på 5,6 %. Ved utgangen av 2012 er det 9 fast tilsatte prester med redusert funksjonsevne som vi tilrettelegger arbeidet for. I møte med kartleggingen av prester som omfattes av arbeidsgivers seniorpolitikk, framkom det at 29,3 % av de fast tilsatte prestene i Oslo bispedømme i 2012 er 59 år eller eldre.

Vi så også at gjennomsnittlig avgangsalder fra 2008 og fram til i desember 2012 var 66,91 år, et nivå vi ønsker å opprettholde.

Vi vil særlig fremheve betydningen av vår nye IA-kontakt hos NAV, som har bidratt på en veldig konstruktiv og fin måte inn i prosessen med ny struktur og omorganisering av Østre Aker prosti, samt noe rådgivning i personalsaker.

Livsfasetilpasset arbeidsgiverpolitikk

Oslo bispedømmeråd forstår livsfasetilpasset arbeidsgiverpolitikk som *dynamisk og individuelt tilrettelagt og har fokus på medarbeidernes livssituasjon og livsfase. Det er den enkelte arbeidstaker som best kan definere hvilken livsfase han eller hun er i, og begrepet knytter seg derfor ikke først og fremst til alder.* Det er altså ikke bare en betegnelse for arbeid rettet mot ulike aldersgrupper. Arbeidet med ”nytilsatte” har vist at det kan være stor aldersspredning. I 2011 ble det arbeidet spesielt med tiltak rettet mot nytilsatte i form av et innføringsprogram. På samling for nytilsatte 2012 kom det fram at bruken av det vedtatte programmet ikke var særlig høy. Dette vil vi følge opp i 2013.

Som det framkommer under punkt 2.3 er nytilsatte uten tidligere presteerfaring blir tilbudt 8 timer kortidsveiledning ved oppstart. Tilbudet er positivt mottatt. Dette sammen med en generell økt aktivitet innen arbeidsveiledning, tror vi er med på å gi gode arbeidsvilkår og motivasjon i tjenesten.

Et tiltak som vil bli nærmere beskrevet under, men som har klare positive implikasjoner på den livsfasetilpassete arbeidsgiverpolitikken er arbeidet med stillingsbeskrivelser som også vil være tilpasset den enkelte arbeidstakers livsfase og livssituasjon. Vi sendte i 2012 ut maler for stillingsbeskrivelse til alle prostene, som disse har tematisert i medarbeidersamtalen med den enkelte prest.

Vi har kommet langt i henhold til vedtatte handlingsplaner for livsfasetilpasset arbeidsgiverpolitikk, men ser det som svært viktig at vi følger opp prostenes arbeid med stillingsbeskrivelser. Vi ser behovet for å utarbeide en ny mal for medarbeidersamtale som også inkluderer en samtale omkring stillingsbeskrivelsen på en god måte.

Nytilsatte

Det har vært arrangert en samling for bispedømmerådets nytilsatte prester, uavhengig av alder og stillingsbetegnelse. Foruten prost i Nordre Aker sin formidling av *Å være prest i Oslo bispedømme – forventninger og utfordringer* ble det orientert om bispedømmets visjon og strategi samt om ulike tiltak rettet inn mot arbeidstakerne. De nytilsatte fikk også møte de ansatte på kontoret gjennom en presentasjon av ”hvem gjør hva på bispedømmekontoret”.

I 2011 ble det vedtatt å innføre prøvetid for prester på lik linje med andre statsansatte. Dette knyttes nært opp til det utviklede introduksjonsprogram for nytilsatte. Dette programmet sikrer at den nytilsatte får tett oppfølging og jevnlig samtaler med overordnet i de første seks månedene som ansatt i bispedømmet. Kombinasjonen av introduksjonstilbudet og samlinger for nytilsatte skulle fungere godt, men på samlingen for nytilsatte i 2012 var det bare et fåtall av prestene som hadde hørt om introduksjonsprogrammet for nytilsatte. Her må vi jobbe mer med implementeringen av programmet. Tiltakene skal med andre ord videreføres og utvikles slik at nytilsatte fort kommer inn i arbeidet og blir kjent med arbeidsgiver og bispedømmet.

Som en del av programmet for nytilsatte er det som tidligere nevnt, innført at alle som går inn i sin første prestepstilling, får tilbud om kortidsveiledning i oppstartfasen. Alle andre skal få tilbud om arbeidsveiledning i løpet av kort tid. Tilbudene gjelder også vikarene som tilsettes for mer enn 6 mnd.

I og med at alle tilbud nå ligger ute elektronisk tilgjengelig, er det lettere for nyansatte å orientere seg om dette. I tillegg er nå alle veilednings- og kompetansetilbud samlet i den nye kompetanseplanen 2011-2014.

Arbeidsbeskrivelser - Stillingsbeskrivelser

Arbeidet med å utarbeide mal for arbeidsbeskrivelse ble slutført i forkant av sommeren 2012 og sendt prostene for bruk i medarbeidersamtalen. Arbeidsbeskrivelse vil være et viktig verktøy for å oppnå en mer forutsigbar arbeidshverdag for prestene samt å unngå overbelastning over tid. Vi vil etterspørre om alle prestene har utarbeidet en arbeidsbeskrivelse sammen med sin prost i løpet av sin medarbeidersamtale i 2013.

Tjenesteboliger

Samarbeidet med de som forvalter tjenesteboligene i Oslo bispedømme er fortsatt godt. Det er regelmessig møte med forvalterne, både i forhold til behovet for befaring av boliger og møter av mer generell art. Samtidig er det en klar tendens til at vedlikehold av tjenesteboligene har lav prioritet. Det samsvarer med svak kommuneøkonomi og status for vedlikehold generelt. Ny refusjonsordning har gitt større velvilje i forhold til investeringer, men makter ikke å bøte på den gamle ordningens lave tilskudd som medvirket til et stort etterslep på vedlikeholdet. Dette er spesielt merkbart innen Oslo kommune.

Refusjonsordningen er et begrenset tilskudd i forhold til kommunenes utgifter og bidrar ikke godt nok til å opprettholde tjenesteboligordningen. Kapitaltilskuddet er utgangspunktet ut fra en lav rentesats. Opplysningsvesenets fond har i tillegg vedtatt at grunnlaget for kapitaltilskuddet ved kjøp av bolig skal være den gjennomsnittlige pris per kvm i området. Dette betyr en ytterligere reduksjon i statstilskuddet og med det en økt belastning for kommunene.

Arbeidsgiver og arbeidstakerorganisasjonene utarbeidet i 2008 en boligstandard for tjenesteboligene. Det er lagt vekt på bruksmulighet for både familie og prest, ikke antall kvadratmeter. Utviklingen for

tjenesteboligene tyder på at antall boliger må reduseres for at boligstandarden skal kunne opprettholdes. På bakgrunn av dette er det i samarbeid med arbeidstakerorganisasjonene vedtatt en fleksibel tilnærming til boplikten der tjenesteboliger for kapellaner skal ha førsteprioritet. Soknepreststillinger skal ha prioritet ut fra lokale behov og særskilte forhold. Øvrige prestestillinger inklusiv prostestillingene vil ikke prioriteres for tjenestebolig. Utviklingen av tjenesteboligene i forhold til tjenlighet og standard vil fortsette i 2013.

9.4 Likestilling

Resultatmål: Det skal motiveres og legges til rette for at flere kvinner søker tjeneste som menighetsprester og innehar lederstillinger i kirken.

Styringsparametere: Kvinneandelen i stillinger, Antall søknader fra kvinner.

Resultat 2012: Målet er delvis oppnådd. Det er fortsatt en utfordring å få økt andelen kvinnelige sokneprester i Bærum og Søndre Aker, og andelen kvinnelige proster er med tilsetning av ny domprost 3 kvinner og 6 menn. Det er fortsatt en utfordring å bruke kvinnelige foredragsholdere. Det samme gjelder kvinneandel i viktige verv og posisjoner. Målet er oppnådd mht kvinnelige veiledere.

Oslo bispedømmeråd har siden 2002, OBDR sak 42/02, hatt som mål å få flere kvinner i ledende prestestillinger. Dette er gjort klart i utlysningstekster og i saksfremlegg i tilsettingsaker. Mål for 2012 var at andelen kvinner i faste prestestillinger var minst 40 %. Det var også et mål at andelen kvinner i ledende prestestillinger skulle være minst 40 %. OBDR regner som ledende stillinger prostestillinger og soknepreststillinger. Et mål var også at søkerlister besto av 50 % kvinner og 50 % menn.

Det er utarbeidet oversikt over utvikling de seneste år. Denne viser at andel kvinner i faste prestestillinger og søknader som leveres av kvinner, øker. Tallmaterialet viser at andelen menn i kapellanstillinger øker. Det gjør også kvinneandelen blant sokneprester.

Kjønnsfordeling faste stillinger

	Proster				Sokneprester				Kapellaner				Totalt % kvinne
	Kv.	M.	i alt	% kvinne	Kv.	M.	i alt	% kvinne	Kv.	M.	i alt	% kvinne	
2012	2	7	9	28,5	26	40	66	39,3	20	24	44	45,5	40,3
2011	2	5	7	28,5 %	26	42	68	38,2%	22	26	48	45,8%	40,7 %
2010	2	4	6*	33,3%	24	43	67	35,8	23	25	48	47,9%	40,5 %
2009	2	4	6*	33,3%	21	43	64	32,8%	23	23	46	50,0%	39,6 %
2008	2	5	7	28,5%	21	48	69	30,4 %					

*en prostestilling ikke besatt pga vakanse

For 2008 finnes det ikke sammenlignbare tall for kapellaner. I tillegg finnes det totalt 8 andre prestestillinger som ikke går inn i tabellen (prostiprest/seniorprest). Fire kvinner og fire menn. Tar en disse med i oversikten blir summen 40,9 % kvinner.

De siste år er det små endringer i kjønnsbalansen i presteskaper i stillingskategoriene prost, sokneprest og kapellan. Kvinneandelen øker noe og målet med over 40 % kvinner i faste prestestillinger i disse stillingskategorier er nådd. Prostestillingene er der vi er lengst unna målet om 40 %.

I rapporteringsåret ble det 11 tilsetninger, fordelt på 5 kapellanstillinger, 5 soknepreststillinger og en 0,5 stilling som prostiprest.

Prosentvis fordeling av søknader fra kvinner og menn

Det kom inn i alt 172 søknader. 72 av disse var fra kvinner, 41,9 %.

I løpet av de siste fire årene har det totale antallet kvinner som søker prestestillinger, gått opp med om lag seks prosent, 2 % siste år. Det mest interessante er kanskje at det i 2012 er flere kvinnelige søkere til soknepreststillinger enn noen gang, men dette har ikke gitt seg utslag i tilsetning av flere kvinnelige sokneprester. Det er likevel så små tall (5 soknepreststillinger) at hver tilsetning gjør et stort utslag.

	kapellan	sokneprest	andre stillinger	totalt
	kvinner	kvinner	kvinner	kvinner
2012	44,3 %	39,2 %	80 %	41,9 %
2011	45,20 %	27,70 %	44,40 %	39,60 %
2008	35 %	34 %		35 %

Tilsetninger fordelt på kjønn 2012

	kapellan		sokneprest		andre stillinger		totalt		
	kvinn.	i alt	kvinn.	i alt	kvinn.	i alt	kvinn.	menn	i alt
Antall	4	6	2	5	0	0	6	5	11
%	66,7 %		40 %		0 %		54,5 %	41,7 %	

Av de 11 tilsetningene som ble foretatt i 2012, var 6 av de tilsatte kvinner. Sammenlignet med antall søknader levert av kvinner, viser dette at søknader fra kvinner vurderes mest positivt i tilsetningsprosessen og gir mest effektivt utslag.

Kjønnsfordeling alle ansatte prester, inklusiv prester i døveprostitet og sykehjemsprestene:

	Totalt		Lederstillinger		Øvrige stillinger	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Kjønnsfordeling – alle ansatte	43,9 %	56,1 %	33,3 %	66,7 %	52,8 %	47,2 %
Kjønnsfordeling - heltidsansatte	40,4 %	59,6 %	33,3 %	66,7 %	39,1 %	60,9 %
Kjønnsfordeling - deltidsansatte	84,6 %	15,4 %	-	-	66,7 %	33,3 %
Gjennomsnittslønn - hel- og deltid (i 1000 kr) basert på 100 % stilling	487,3	509	518,3	535,9	470,7	477

9.5 Kunnskaper og ferdigheter

Resultatmål: Prestene skal stimuleres til å utvikle kunnskaper, ferdigheter, holdninger og motivasjon for tjenesten.

Resultat 2012: Målet er delvis oppnådd. Det er fortsatt utviklingspotensial i å være kjent med og bruke presters relevante kompetanse, både innad i prostiene og i bispedømmet som helhet. Målsetting om å utvikle lokale kompetanseplaner for alle prostier ble nådd i 2012. Dette følges opp videre.

Styringsparametere: Etter- og videreutdanning

En forutsetning for vekst og utvikling er refleksjon over praksis. Viktige tiltak for å oppnå dette er å tilby veiledning og kompetanseutvikling. I Oslo bispedømme er det et ønske at arbeidstakerne til enhver tid kan etterspørre og bli tilbudt deltakelse i ulike veiledningstilbud, samt at prestene oppfordres til å planlegge og gjennomføre deltakelse på kurs og etterutdanning av ulik lengde. Det er en stående målsetting både å benytte og utvikle den faglige kompetansen i presteskabet.

Kompetanseutvikling

Det ble i 2011 utarbeidet en ny kompetanseplan for Oslo bispedømme hvor alle aktuelle tilbud innen kompetanseheving og veiledning er systematisert og hvor det klart framkommer når og hvordan man kan søke for å delta på de enkelte tilbud. Her er det også gitt retningslinjer for hvordan det legges til rette for kompetanseutvikling lokalt, prostivis i bispedømme og de forskjellige kurs i regi av universitetene. I 2012 ble det laget nye lokale kompetanseplaner for alle prostiene. Det vil bli arbeidet videre med en felles forståelse av disse.

Det er gjennomført et arbeid for å lage regler for tildeling av vikarmidler og lengde på studiepermisjoner. Den nye fordelingsnøkkelen av vikarmidler ved studiepermisjoner blir gjennomført med virkning fra 2013. Dette er gjort for å legge til rette for at prester i større grad skal kunne ta videreutdanning uten å dermed påføre kolleger merarbeid ved fraværet. Kompetanseplanen for 2011-2014 har som mål å øke antall studiedager pr prest med 25 % i perioden.

Regionalt etterutdanningsutvalg, REU, er viktig for etter- og videreutdanning for presteskabet. 16 prester har i 2012 deltatt på ulike videre - og etterutdanningstilbud finansiert ved hjelp av REU-midler. De fleste av dem har deltatt på kurs i regi av Kompetanserådet, men det har også vært gitt stipend til annen etterutdanning. To prester har gjennomført PKU i 2012. Totalt er det med støtte fra REU gjennomført studier tilsvarende 225 studiepoeng. Grunnen til at tallene er svært forskjellige fra 2011 er at det da ble sett på innvilgede beløp for to år og ikke bare ett.

En del av kompetanseutviklingen skjer lokalt i hvert prosti, dels i prestefellesskapet, dels som eget studieprosjekt for den enkelte innvilget av prosten. I tillegg til de 16 prestene som fikk innvilget studiedeltakelse gjennom REU har 69 prester fått studiepermisjon direkte via sin prost. Et flertall av disse har deltatt på Biskopens fagtur til Israel/Palestina. Det er laget et eget studieopplegg rundt denne fagturen og alle deltakerne er invitert til å ta fem studiepoeng i den forbindelse. De første vil gjøre det i 2013. Av de 86 prestene (16 flere enn i 2011) som har hatt studiepermisjon i 2012, ligger gjennomsnittet på 13,5 studiedager. Det er tilnærmet det samme som året før. Gjennomsnittlig antall studiedager pr prest er økt fra 4,8 i 2010 via 6,6 i 2011 til 7,8 i 2012. Vi har dermed allerede nådd det målet som kompetanseplanen la opp til at vi skulle nå i 2014. Dette skyldes både økt studieaktivitet og forbedret rapportering. Det er i 2012 gjennomført fagdager i relasjon til gudstjenestereformen og studieturen til Israel/Palestina. Dette er redegjort for under kap 1.

Prosjekt ledelse

Undertittel: Prost og sokneprest: Lederansvar, funksjon, oppgaver og rolle.

I undersøkelsen **I gode og onde dager** (Kifo notat nr 6/2009) kommer det fram at gode samarbeidsrelasjoner med overordnet ser ut til å være en forutsetning for trivsel i arbeidssituasjonen. Det er altså et dokumentert behov for bedre støtte og ledelse fra overordnede. Undersøkelsen gir ikke svar på om den manglende støtten er fra prost eller sokneprest. Prostereformen har ført til endringer både i prestens og sogneprestens lederrolle. Sognepresten har gått fra å være leder til å være ”arbeidsleder”. Rollen kan delvis være uklar.

Etter søknad til Difi fikk vi innvilget kr 300 000 til et prosjekt med følgende målsetting:

Gi alle som har en lederoppgave i forhold til prester (proster og sokneprester) bevissthet og ferdigheter som gjør dem i stand til å gi sine medarbeidere økt støtte i henhold til det behovet som er påvist. Prosjektet ble gjennomført i to prostier; Bærum og Nordre Aker.

Delmål 1. *Å skape en felles forståelse for sokneprestens ny rolle og i hvor stor grad denne skal ha et lederansvar i forhold til kapellan(er) i soknet. Avklaring opp mot prostens ansvar vil inngå som en del av dette.*

Det ble gjennomført en kartlegging fra alle prester i de to prostiene om hvem man mente var kapellanens overordnede. Ca 1/3 svarte soknepresten, ca 1/3 svarte prosten og den resterende tredjedelen at sokneprest er arbeidsleder og prosten har medarbeidersamtale.

Første samling, hvor alle prester inklusive kapellanene var deltakere, ble brukt til gjennomgang og diskusjon av ansvar, oppgaver og roller for alle prestene. Det var forelesninger hvor både jus og praksis var tema samt flere gruppearbeid. Ut fra det som framkom i kurset er det gjort en gjennomgang og konkretisering av roller, oppgaver og ansvar. Det gjenstår behandling av dette i prostemøte og kontaktmøte før implementering kan finne sted.

Delmål 2 *Å definere hvilke verdier, egenskaper og ferdigheter som kreves i denne nye lederrollen. Gi konkret innføring i ledelsesverktøy tilpasset den beskrivelse som er kommet fram og som tar høyde for en kirke i endring.*

Innspill utenfra understreket det som framkom gjennom hele prosjektet; Det er en forventning til soknepresten som leder uavhengig av den (manglende) formelle lederstatus. Dette var nyttig informasjon siden mange av sokneprestene i utgangspunktet vektla at de har lite formelt ansvar.

Gjennom ulike tilnæringsmåter fikk deltakerne innføring i mange konkrete ledelsesverktøy og ferdigheter. Her inngikk også endringsledelse, lærende organisasjoner og teamarbeid.

Prosjektet har hele tiden vært definert til bare å gjelde prestelinjen og altså ikke berøre fellesrådslinjen. Dette var et tilbakevendende tema/ønske at begge linjene skulle vært tema, da det ofte oppfattes mer uavklart mellom linjene enn gjennom bispedømmelinjen.

Det er alltid vanskelig å måle oppnådde resultater når det gjelder utvikling av lederferdigheter så lenge vi ikke har noe etablert målesystem. Deltakerne var fornøyde med å ha lært mye om organisasjon og ledelse og har hatt utbytte av refleksjon rundt lederrollen. De har gjennom dette fått en større bevissthet på sin egen lederrolle.

Veiledning

Veiledning er et høyt prioritert område for å sikre ivaretagelse av presteskapet samt forebygge utbrenthet. Oslo bispedømmeråd tilbyr ulike former for veiledning som er tilpasset den enkeltes behov.

- ABV i grupper
- Individuell veiledning/korttidsveiledning
- Kollegaveiledning
- Mentorveiledning
- Veiledning for nytilsatte
- Åndelig veiledning

	Antall deltakere								Derav prester i OBDR
	2009		2010		2011		2012		
	Totalt	Kvinner	Totalt	Kvinner	Totalt	Kvinner	Totalt	Kvinner	
ABVgrupper	33	15	38	18	44	26	67	41	48*
Mentor-veiledning	22	12	10	5	22	9	22	9	6
Kortidsveiledning	19	5	11	5	13	7	18	9	18
Kollegaveiledning	15	9	12	8	13	4	6	2	6
Sum	89	41	71	36	92	46	113	61	78
Prester med veileder kompetanse	12	12	2	12	13	6	15	6	15

*De fleste grupper er tverrfaglige og har også deltakere fra Fellesrådet og menigheter

ABV grupper

Oslo bispedømme har også i 2012 økt aktiviteten innen arbeidsveiledning. Det er ved utgangen av 2012 ni tverrfaglige ABV-grupper derav en veiledningsgruppe for proster og en veiledningsgruppe for arbeidsveiledere.

To av gruppene er helt nystartete og en gruppe er gått over fra å være veiledet av en prest i ABU utdanningen til å bli fast.

Alle gruppene drives nå som hovedregel etter språkssystemisk tilnærming (prosessorientert). De er organisert som kontinuerlige tverrfaglige grupper og baserer seg på de anbefalinger som er gitt av «Fagrådet for arbeidsveiledning».

Oppfølging av veiledere

Åtte veiledere deltar i regelmessig veiledning på veiledningen. I tillegg ble det arrangert en samling på 1,5 dag med øvinger og faglig påfyll.

Videre har vi to prester som deltar i ABU utdanningen som avsluttes sommeren 2012.

Individuell veiledning/kortidsveiledning

Oslo bispedømmeråd har som målsetting at alle som søker om individuell veiledning, får innvilget dette. I utgangspunktet innvilges det 6-10 veiledningstimer. Etter søknad kan dette utvides.

Veiledning for nye prester

Som en del av det nye innføringsprogrammet for nytilsatte prester, ble det vedtatt at alle nytilsatte uten tidligere presteerfaring blir tilbudt 8 timer kortidsveiledning ved oppstart. Tilbudet er positivt mottatt.

Andre veiledningstilbud – ad hoc tiltak

Det blir satt inn veiledere i konfliktsituasjoner etter behov og i samarbeid med andre arbeidsgivere der begge linjer er berørt.

Kollegaveiledning

Veiledningstilbudet «Kollegaveiledning» ble igangsatt som et prosjekt i 2009. Kollegaveiledning er en strukturert, gjensidig veiledning. Bakgrunnen for å innføre kollegaveiledning som et prosjekt, var ønsket om å styrke det helhetlige tilbudet til presteskaper om jevnlig veiledning. Det er benyttet ekstern veileder som har kurset deltakerne i arbeidsmetoden ”triader”. Metoden innebærer et rollebytte mellom tre deltakere, slik at alle etter tur er veileder, veiledet og observatør. Triadene er demokratiske ved at de fordeler den strukturelle makten likt mellom deltakerne og de sikrer innsyn i veiledningen den enkelte får og gir ved observatørens rolle. Å bruke triader er en måte å kvalitetssikre veiledningen på. På bakgrunn av evaluering ble det besluttet at kollegaveiledning skal implementeres som et permanent veiledningstilbud i Oslo bispedømme. Det ble igangsatt 4 nye kollegaveiledningsgrupper i 2011 med til sammen 13 deltakere. Ved utgangen av 2012 er fortsatt to grupper i gang.

Prosjekt ressursprest

Prosjekt ressursprest som ble startet i 2008 har en todelt målsetting. Den første er omtalt under mentordningen under; ved hjelp av eldre erfarne prester trygge og hjelpe nyutdannede prester i sin nye rolle og dermed hindre at de søker seg over i annen tjeneste. Det andre er å få prester som enten er pensjonerte eller i arbeid utenfor kirken til å påta seg tjenester innenfor Den norske kirke. I 2012 ble det gjennom prosjektet gjennomført to samlinger i ny liturgi. Dette for å gi prester som ikke er i daglig virke i kirken mulighet til oppdatering på mange av de endringer som skjer.

Prosjektet styres fra Oslo, men har nå blitt prøvekjørt i til sammen seks av bispedømmene. For 2012 har prosjektet fått en stor bevilgning fra Difi (kr 920 000).

De som får tilbud om kortidsveiledning er

- helt nyutdannede prester. Vår erfaring tilsier at de ofte har andre utfordringer enn ansatte som har mer arbeidserfaring fra arbeid i kirken.
- prester som står i spesielt vanskelig situasjoner og med behov der individuell veiledning vil fungere best. Disse får tilbud etter søknad.

All veiledning gjennomføres av veiledere som er utdannet enten som arbeidsveiledere eller har annen type utdanning; psykologer, terapeuter, coacher, sjelsesørgere eller PKU/ABV utdannede.

Mentorveiledning

Mentorveiledning er en del av «Prosjekt ressursprest». Prosjektet er finansiert gjennom midler fra Difi. Her tilbys nye prester regelmessig samtale og veiledning med en eldre, erfaren prest, mentor. Hvert av parene treffes regelmessig over en periode på minimum 1,5 år. Det første prosjektet ble initiert av pensjonerte ressurspersoner og gikk fra 2008 til 2009. Neste prosjekt som ble startet 2009 hadde også deltakere fra Bjørgvin (2009-2010). Dette prosjektet ble avsluttet i januar 2011. Et nytt prosjekt ble startet opp i april 2011 med deltakere fra Oslo, Bjørgvin, Møre og Nord-Hålogaland bispedømmer, og i 2012 også Sør-Hålogaland og Nidaros.

Mentorordningen har ikke noe formelt krav til utdanning for veileder (mentor), men mentorene har et helt liv av erfaring å tilby. Flere adepter uttrykker dette som det eneste rommet i kirken de opplever uten krav, hvor de blir sett og fulgt opp i en relasjon som ofte oppleves nær og omsorgsfull. Varigheten på møtene er ofte lengre (1,5 til 2 timer) og relasjonene opprettholdes i relativ lang tid (minimum 1,5 år).

Mentorprogrammet inneholder også tre samlinger (2 + 1 + 1 dag) hvor alle adepter og mentorer møtes med et faglig program og erfaringsutveksling. I en sluttevaluering av mentorprogram nr 2 ble de som hadde gjennomgått programmet spurt om de mente kirken hadde behov for mentorordning i tillegg til ABV. Scoren ligger på 7.3 av 8 mulige.

Oppsummering og vurdering av veiledningstilbudene

I 2012 har 78 personer deltatt i et eller annen type veiledning. Det er en økning fra 69 i 2011. Hvis vi ser alle tilbud under ett; ABV, kortidsveiledning, åndelig veiledning, mentoropplegget, kollegaveiledning, retreat eller REU støttet etter/og videreutdanning har 96 personer deltatt på minst et av tilbudene, 27 prester har deltatt på flere enn ett tilbud. Dette fremkommer av en samlet oversikt over hvem som deltar på hvilke tilbud.

Et mål er at prester skal være i jevnlig veiledning gjennom hele arbeidskarrieren og Oslo bispedømme tilbyr ulike veiledningstilbud. Det tilligger prostene et ansvar å oppfordre prestene til å motta den veiledningen som den enkelte har behov for.

Arbeidsveiledning (i grupper) er det viktigste og mest omfangsrike veiledningstilbudet. Det tilbys nå alle prester. Gruppene er som hovedregel tverrfaglig sammensatt, med unntak av veiledningsgruppe for proster.

Kollegaveiledning er beskrevet over. I evalueringsrapporten leser vi: *«De som har erfaring fra flere typer veiledning er positive når de omtaler kollegaveiledningen i forhold til andre typer veiledning. Det blir framhevet at man føler et større ansvar for gruppa og at det er nyttig å være observatør og at man lærer mye av andres fortellinger om jobbhverdagen. Samtidig blir det presisert av de fleste at flere typer veiledning er nødvendig. Kollegaveiledningen bør i perioder suppleres med annen type veiledning, det er behov for individuell veiledning og profesjonell veiledning.»*

Oppsummert finner vi at våre prester setter pris på at det finnes ulike veiledningstilbud. Flere opplever det som fornyende og stimulerende å møte andre personer og andre tradisjoner. Vi tror det fører til større grad av refleksjon og fornyelse enn om alle skal delta på samme type tilbud til enhver tid. Veiledningstilbudet i bispedømmet oppleves som variert, tilgjengelig og tilpasset ulike behov.

Retreat og åndelig veiledning

Noen av våre ansatte har tatt etterutdanning i åndelig veiledning. Veiledningen er delvis organisert slik at enkeltpersoner tar direkte kontakt med veiledere. I 2012 var det tre prester som gikk til regelmessig åndelig veiledning

Også i 2012 fikk alle som søkte tilskudd tilbud om retreat. 21 ansatte benyttet seg av tilbudet, derav 10 kvinner. 13 av de 20 hadde opphold på en uke eller mer. Snittlengden ligger på 5,2 dager.

Rekreasjonsopphold på Institutt for sjelesorg er et godt tilbud som bispedømmet benytter. I 2012 benyttet 3 prester dette tilbudet.

Tilsynssamlinger for institusjonsprester

Tidligere år har biskopen holdt én tilsynssamling for spesialprester/prester ved institusjoner. Biskopen holdt i 2012 egne tilsynssamlinger for studentprester, fengselsprester, sykehusprester og sykehjemprester. Mange i målgruppen opplever samlingene som en bekreftelse om at de er under biskopens tilsyn og at deres kompetanse blir etterspurt. Å dele samlingene i fire har gitt muligheten til en tettere kontakt mellom disse prestene og biskopen

Spesial- og institusjonsprestene inviteres sammen med de øvrige prestene til biskopens prostisamlinger og felles fagdager.

Det er også gjennomført egne fagdager og samlinger for sykehjemprestene på regelmessig basis i Oslo bispegård.

9.6 Ledelse og samvirke

Resultatmål: *Bispedømmerådet, biskopen og prostene skal sørge for god ledelse av prestetjenesten og tilrettelegge for et positivt samvirke mellom prestene, kirkens valgte organer og andre kirkelig tilsatte*

Styringsparametere: *styrke prostens rolle som leder av den lokale prestetjenesten.*

Resultat 2012: Målet er delvis oppnådd. Det er fast veiledningsgruppe for proster. Det bidrar til å styrke ledelseskompetansen i prostegruppen. I tillegg drøftes ulike faglige og ledelsesutfordringer i prostemøter en gang i måneden. «Prosjekt ledelse» hadde fokus på rolleavklaring mellom prost/sokneprest/kapellan. Konkretisering av roller, ansvar og oppgaver er under utarbeidelse, men ennå ikke vedtatt.

Ledelse

Gjennom KIFO - undersøkelsen "I gode og onde dager" gir mange uttrykk for at de savner støtte og oppfølging fra overordnede. I Oslo bispedømme er det mange kapellaner. Dette er med å understreke behovet for en klargjøring av lederansvar på de ulike nivåer, både prostenes og ikke minst sokneprestenes lederansvar, -rolle og -funksjon. Bevilgningen fra Difi til *Prosjekt ledelse* har gjort det mulig både å konkretisere og klargjøre lederansvaret mellom nivåene samt å fokusere på ferdigheter i ledelse og utøvelse av lederskap i de to forsøksprostiene. Prosjektet ble avsluttet høsten 2012. Målet var å bidra til en konkretisering av lederansvar, -rolle og funksjon for prost og sokneprest samt danne grunnlag for utvikling av sokneprestkurs og lederopplæring som vurderes tilbudt øvrige prostier. Se eget punkt om dette.

Prostemøtene har vært en viktig arena for drøfting og samhandling i ledelse og organisering av prestetjenesten. Noen av sakene som har vært forelagt prostemøte er:

Opplegget for årets styringssamtaler med prostene tok utgangspunkt i satsingsområdene for bispedømmet. Prostene leverte en skriftlig rapport før styringssamtalen som dannet grunnlag for temaer som ble tatt opp. Fokus er her på hvordan prostene som leder sørger for at målsettingene nås.

I henhold til "Særavtale for medarbeidersamtale i Oslo bispedømme" skal prostene ha medarbeidersamtale med alle prestene i prostiet en gang pr år. Det har vært en merkbar økning i andelen prester som har hatt medarbeidersamtale. I 2009 var andelen i overkant av 70% mens den i 2012 ligger på 90%. Målet er at alle prester skal ha medarbeidersamtale med sin prost en gang i året. Det vil i 2013 arbeides med å utvikle et bedre verktøy for gjennomføring av medarbeidersamtalen.

Prestene i bispedømmet har for mange ferie- og fridager som ikke er tatt ut pr. 30.11. Dette har vært et gjennomgående problem over flere år. Det har vært fokusert på dette både ved en revisjon av den lokale avtalen og forståelse og praktisering av «Særavtale om menighetsprester fridager», god planlegging og utarbeidelse av arbeidsavtaler. Det er en forventning om at prostene legger til rette for og bidrar til uttak av ferie og fridager. Det vil arbeides med å tilrettelegge for et bedre styringsverktøy for dette i 2013.

Det ble i 2011 etablert en egen veiledningsgruppe for prostene. Tilbakemeldinger tilsier at det er et velfungerende og godt tiltak der konkrete ledelsesutfordringer kan luftes med veiledning. Dette er en lederveiledningsgruppe og ikke ordinær ABV-gruppe.

Samvirke og samarbeid

I Asker prosti har det over mange år vært et etablert samarbeid mellom prost, kirkesjef og fellesrådets leder gjennom «Askerprosjektet». Ledersamlinger på prostiplan var også en del av prosjektet. Prosten har vært opptatt av kontakt og tilstedeværelse med både menighetsrådene og stabene. Felles lokalisering av

prostese og fellesrådets administrasjon, som nå har flyttet inn i nye lokaler, legger til rette for fellesskap og daglig kontakt.

Begrepet Bærumsmodellen relatert til ”Sammen om å lede” har fått feste. Den innebærer bl.a. at prost og kirkeverge sammen deltar på menighetsrådenes møter en gang pr år og de er sammen i møter med stabene. Det er videre lagt opp til arenaer for kontakt og samhandling mellom linjene. Samlokalisering i Kirketorget i Sandvika danner base for et nært samarbeid.

I Oslo fellesrådsområde er det to ledernivåer – prostiplan og fellesrådsplan På prostiplan er det nå samlokalisering av prost og kirkeforvalter i to av fem prostier. Det er en målsetting at det blir samlokalisering i alle prostiene. Prostesete i Nordre Aker prosti flyttet tilbake til Torshov kirke etter endringene av prostigrenser i 2011. Prosten i Østre Aker prosti samlokaliseres i januar 2013 med kirkeforvalter i tilknytning til Grorud kirke. Dette skjer som frukt av omorganiseringen av prostiet høsten 2012 og flytting av prostesetet fra Østre Aker til Grorud.

I alle syv prostier er det felles arbeidsmiljøutvalg (AMU) med begge arbeidsgiverlinjer. Prostene sitter i disse AMU-ene og kan på den måten ha oppmerksomhet rettet mot arbeidsmiljøet.

Lokal Redningsentral – LRS

Med bakgrunn i erfaringene etter 22.07.11 arbeides det med å revidere og oppdatere «Bispedømmets plan ved katastrofer og ulykker». LRS-tjenesten er knyttet til politiets etablering av Lokal Redningsentral og Politiets beredskapssystem (PBS del 1).

Kirkerådet arrangerte kurs for LRS-prestene i Stavern i september med god deltakelse fra Oslo bispedømme.

Arbeidet med å koordinere bispedømmets LRS-plan med de beredskapsplanene som hver bydel og kommune har etablert lokalt er i gang, og vil fullføres i løpet av 2013.

Politipresten er ikke lenger bispedømmets LRS-prest i Oslo politidistrikt. Det ble derfor oppnevnt ny LRS-prest den 15.06.12. I Asker og Bærum politidistrikt fortsetter LRS-tjenesten som tidligere.

IV. ORGANISASJON OG FORVALTNING

10. Organisasjon og forvaltning

10.1 Struktur og organisering av kirken i Oslo

Målet er at kirkens nærvær er styrket i møte med kirkens medlemmer, kristne innvandrere og mennesker av annen tro.

Vårt mål for 2012:

- 1. Endring av struktur og organisering av kirken i Domprostiet og Østre Aker prosti er vedtatt i samsvar med premisser, mål og kriterier vedtatt av Oslo bispedømmeråd 19.12.2011.*
- 2. Implementering og ny organisering er planlagt.*
- 3. Gjennomgang av struktur og organisering i Søndre Aker, Nordre Aker og Vestre Aker er påbegynt.*

Arbeidet med struktur og organisering av kirken i Oslo har pågått for fullt i 2012. Utgangspunkt for omorganiseringsprosessen har vært endringer i befolkningsutviklingen og ressursituasjonen i begge arbeidsgiverlinjer. Arbeidet med organisering vil på sikt omfatte alle prostiene i Oslo bispedømme. Av ressursmessige årsaker ble to prostier prioritert i 2012, Østre Aker prosti og Domprostiet. Omorganiseringen er gjennomført i nært samarbeid med Kirkelig fellestråd i Oslo.

Oslo bispedømmeråd gav i møte 19.desember 2011, sak OBDR 86/11, sin tilslutning til mål, premisser, kriterier og virkemidler for arbeidet med endret struktur og organisering.

I møte 26.mars 2012, sak OBDR 25/12, vedtok rådet forslag til endringer for Domprostiet og Østre Aker prosti. Til dette møtet forelå rapporten «Organisering av kirken i Oslo – Anbefalinger om endringer i struktur og organisering i Domprostiet og Østre Aker prosti». Rapporten gir et grundig innblikk i situasjonen i de to prostiene og presenterer mål, virkemidler og forslag til endringer. Den er utarbeidet av en arbeidsgruppe oppnevnt av stiftsdirektøren med Otto Hauglin som sekretær.

I henhold til Kirkeloven § 11 ble forslagene om endring av strukturen i Østre Aker prosti og Domprostiet sendt ut på høring til berørte menigheter i juni 2012. Forslagene ble også sendt til arbeidstakerorganisasjonene, prost, kirkeforvalter, Kirkelig fellestråd i Oslo, Diakonissehuset Lovisenberg og Oslo kommune med svarfrist 25.juni 2012. Bispedømmerådet ba høringsinstansene om å uttale seg også om helheten i forslaget til struktur og organisering - siden mål, premisser, kriterier og virkemidler er gjeldende for hele bispedømmet. Høringssvarene viste at det var bred oppslutning og støtte til dette. Behovet for endringer var erkjent og akseptert. Oppslutningen var imidlertid ikke den samme i forhold til konkrete endringsforslag. Flere menigheter argumenterte mot soknesammenslåing av egen menighet. Dette understreket bispedømmerådets ansvar og forpliktelse til å se helheten og vedta nødvendige endringer.

Oslo bispedømmeråds vedtok 17.september 2012, OBDR sak 62/12, en omfattende soknesammenslutning i Østre Aker prosti, 12 sokn ble redusert til seks og Bredtvet kirke ble anbefalt solgt eller leid ut til Den katolske kirke. I bispedømmerådets møte i desember, OBDR sak 91/12, ble ytterligere to sokn slått sammen til ett. Østre Aker prosti har i 2013 fem sokn.

Høringsuttalelsene i Domprostiet brakte inn alternative forslag til organisering av området Sentrum og St.Hanshaugen. Behovet for en nærmere utredning av Domkirken som katedral og nasjonal kirke ble også tematisert. Grønland og Gamlebyen ble i september vedtatt slått sammen til ett sokn, mens øvrige vedtak for Domprostiet ble utsatt i påvente av videre avklaringer. I desember vedtok bispedømmerådet i OBDR sak 92/12, i henhold til Kirkeloven § 5, 4.ledd å søke om forsøk knyttet til etablering av et eget styringsorgan for Oslo domkirke som katedral og nasjonal kirke.

Det mest krevende i omstillingsarbeidet har naturlig nok vært vedtakene om fristilling av Bredtvet og Gamlebyen kirker. Bredtvet menighet har kjempet for å beholde kirken, samtidig som de har gått inn i samarbeidet i nye Grorud sokn. Saken har vært mye omtalt i media og på sosiale medier. Bredtvet menighetsråd har bedt bispedømmerådet ta saken opp til ny behandling og har klaget vedtaket inn Kirkerådet og Sivilombudsmannen. Også i Gamlebyen og Grønland sokn har det vært stort fokus på alternativt bruk av Gamlebyen kirke.

Gjennomføring av organisasjonsendringene har krevd mye ressurser i begge arbeidsgiverlinjer, i bispedømme- og fellesrådsadministrasjonen, på prostinivå og blant ansatte og frivillige i menighetene. Selv om mange av de berørte i prinsippet var enige i endringsforslagene, har omstillingsprosessen vært krevende. Det er gjennomført mange møter mellom ledelse, ansatte og tillitsvalgte. Ny bemanningsplan er utarbeidet for Østre Aker prosti (jf. pkt 9.2), strategiske satsinger vedtatt, arbeidet med ny forordning av gudstjenester pågår og omstillingsstøtte til nye staber iverksatt.

Det er for tidlig å fastslå om de gjennomførte organisasjonsendringene har bidratt til at kirkens nærvær er styrket i møte med kirkens medlemmer, kristne innvandrere og mennesker av annen tro. Dette er et overordnet og mer langsiktig mål.

Delmål 1 og 2 for er oppnådd for Østre Aker prosti og delvis oppnådd for Domprostiet i 2012.

Delmål 3 om oppstart i øvrige prosti er ikke oppnådd.

Arbeidet med organisering vil bli videreført i 2013 i det tempo som ressursituasjonen tillater.

10.2 Økonomiforvaltning

Regnskapet omfatter de tre kapitlene 1590 kirkelig administrasjon, 1591 presteskabet og 320 kultur. Tildeling og forbruk under kap 320 gjelder pilegrimssatsingen.

Målsettingen om bæredyktig budsjettnivå og overholdte bevilgninger er oppnådd. Administrasjonen har vedvarende høy fokus på økonomistyring og det foretas månedlige kontroller mot budsjett. Etter et betydelig merforbruk i 2008 har bispedømmet hatt mindreforbruk de siste årene. Reserven som i stor grad ble opparbeidet gjennom mindreforbruk i 2010 er gjennom 2012 redusert med 0,45 mill kr.

Presteskabet

Oslo bispedømmeråd har de senere år målbevisst arbeidet med å tilpasse prestebemanningen til tildelingen. Stillingsrammen utgjør 147 hvorav 143,1 årsverk prestestillinger og 3,9 årsverk prostesaksbehandlere. I tillegg kommer 3 fast ansatte vikarprester som brukes i situasjoner med lengre vakanser og som dermed forutsettes ikke belastet budsjettet.

Våre årsbudsjetter har inkludert reserver for uforutsette utgifter slik også departementet stiller krav om.

Departementets endelige tildeling 2012 til presteskabet (eksklusivt døve) utgjorde netto kr 92,5 mill med tillegg for overført mindreforbruk kr 4,5 mill. Målt mot budsjett utgjør kapittelets besparelse i 2012 ca 0,5 mill kr eller 0,5 %. Besparelsen skyldes primært lavere bruk av driftsmidler enn budsjettet.

Personalkostnadene ligger på nivå med budsjett.

Driftsutgiftene knyttet til prestatjenesten ble nedskåret kraftig i 2008/2009 etter årene med overforbruk. Forbruket av driftsutgiftene (*veiledning, kompetansetiltak, prostetiltak, kurs, reiser etc*) er nå nærmere et normalnivå.

Målt mot tildeling er årets mindreforbruk 1,6 mill kr som følge av kompensasjoner gitt i tildelingen. Dette er kompensasjoner knyttet til både stipendmidler og lønns-kompensasjoner.

Reservene som primært ble etablert gjennom mindreforbruk i 2010 har gitt oss handlingsevne til å iverksette flere strategiske tiltak som ordinære budsjetter ikke tidligere har gitt rom for. Bispedømmerådet

vedtok således i februar 2011 følgende strategiske satsinger de neste årene: kr 1,5 mill til 3-årig prosjektstilling for Unge Voksne kirke, kr 1 mill til tiltak for presteskapet samt kr 1 mill til tiltak rettet mot reformer, flerkulturell storby og kirke i storby. Flere av tiltakene går over 2-3 år. Det ble i 2011 anvendt 0,7 mill og i 2012 vel 2,1 mill kr til disse satsingene. Restmidlene vil hovdsaklig være brukt i 2013. **Kirkelig betjening av døve**

Oslo bispedømmeråd har ansvaret for disponeringen av bevilgningen til kirkelig betjening av døve. Tildelingen utgjorde i 2012 kr 9,9 mill inklusiv overført mindreforbruk fra 2011. Døveprostiet hadde et overført mindreforbruk fra år 2011 på kr 253.000 som gjennom år 2012 er redusert til kr 93.000. Målsettingen om et forbruk tilpasset tildelingen er oppnådd for 2012.

Kirkelig administrasjon

Kapittelet hadde en budsjettbesparelse på 0,5 mill i 2012, men målt mot bevilgning utgjør akkumulert mindreforbruk 0,8 mill kr. Årets mindreforbruk skyldes i stor grad høye sykerefusjoner og hvor sykefraværet ikke fullt ut er kompensert gjennom vikarbruk. Reservene gjør at vi kan videreføre i 2013 en midlertidig stilling rettet inn mot omstrukturingsarbeid i bispedømmet.

Departementets tildeling til kirkelig administrasjon, kap 1590, er basert på 19 årsverk.

Fast bemanning på bispedømmekontoret utgjorde ved utgangen av 2012 7 menn og 15 kvinner tilhørende kapittel kirkelig administrasjon. Seks av kvinnene er i delte stillinger. Kontoret er organisert i tre avdelinger: kirke- og samfunn, personal samt økonomi- og administrasjon.

Tilskuddsforvaltning

Oslo bispedømmeråd forvalter statlige tilskuddsordninger som for 2012 utgjorde vel NOK 30 mill. Forvaltningen utføres i overenstemmelse med økonomiinstruksen for bispedømmerådene.

Målsettingen om innrapporterte regnskaper innen frist samt forbruk i samsvar med tildeling er oppnådd.

Tilskuddsordningene

Tildeling NOK 10 mill til fellestrådene for diakoni, undervisning og kirkemusikk (kap 1590 post 71.16) omfatter 27 diakoni- og kateketstillinger. Regnskapene utarbeides av fellestrådene.

Bevilgningen til trosopplæring utgjorde i 2012 vel NOK 18,2 mill. Midlene nyttes til tilskudd til kirkelige fellestråd for dekning av utgifter i forbindelse med trosopplæringsreformen; kfr kap 1590 post 75.

Reformens mål er at kirken kan tilby en systematisk og sammenhengende trosopplæring til alle døpte fram til fylte 18 år.

Departementet gir årlig via Oslo bispedømmeråd tilskudd til virksomheten ved Oslo domkirke, kfr kap 1590 post 74. Målsettingen er å styrke den kirkelige og musikalske aktiviteten. Fra 2012 er bevilgningen økt til NOK 2 mill.

Bevilgning NOK 1,06 mill til drift av pilegrimskontor i Oslo er utbetalt; kfr kap 0320 post 84.

Pilegrimssenteret har en særlig satsing på fornyelse av pilegrimstradisjonen. Senteret har avgitt egen årsrapport.

Likestilling

Andelen kvinner på bispedømmekontoret i Oslo utgjør 68 %. Det er flere kvinner enn menn innen lederstillinger og øvrige stillingsgrupper. Lederstillinger er definert som biskop, stiftsdirektør og avdelingsledere.

Nedenfor framgår kjønns- og lønnsfordelingen fordelt på ulike stillingsgrupper ved vårt kontor. Oversikten er basert på ansatte tilhørende kapittel kirkelig administrasjon.

	Totalt		Lederstillinger		Øvrige stillinger	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Kjønnsfordeling – alle ansatte	68 %	32 %	60 %	40 %	71 %	29 %
Kjønnsfordeling - heltidsansatte	61 %	39 %	60 %	40 %	57 %	36 %
Kjønnsfordeling - deltidsansatte	100 %	0 %	0 %	0 %	100 %	0 %
Gjennomsnittslønn (i 1 000 kr) basert på 100 % stilling per 31.12.	493	558	605	758	465	478

Risiko og vesentlighetsstyring

Det er gjennomført risikovurderinger på alle vesentlige virksomhetsområder. Det vises til våre årsplaner. Innen organisasjon og forvaltning gjelder dette struktur og organisering, økonomiforvaltning, IKT og kommunikasjon. Dette innbefatter en vurdering av sannsynlighet og konsekvens hvis målsetting ikke oppnås.

Evalueringer

I forhold til statlige bestemmelser om at det skal gjennomføres evalueringer av statlige virksomheters oppgaveløsning og virkemiddelbruk vil vi særlig trekke frem følgende:

De store demografiske, kulturelle og religiøse endringene i befolkningen samt utfordrende ressursituasjon har ført til behov for å gjennomgå struktur og organisering av kirken i Oslo. I 2012 har dette arbeidet særlig pågått i Østre Aker prosti. En tilsvarende prosess er også påbegynt i Domprostiet. Det vises til utfyllende informasjon annet sted i denne årsmeldingen.

Generelt vil vi påpeke at arbeidet med årsplaner, årsmeldinger, statistikker og styringssamtaler bidrar til å belyse hensiktsmessighet av organisering og virkemidler.

Anskaffelsesregelverket

Regelverk for offentlige anskaffelser legges til grunn ved større innkjøp. Bispekontoret har egen intern anskaffelsesrutine som er gjort kjent for ansatte. I overensstemmelse med denne rutinen skal det utarbeides protokoller for bestillinger som har verdi over kr 100.000.

Miljøarbeid

På miljøsidan er utfordringen særlig energiområdet da vi er lokalisert i et kulturhistorisk bygg fra 1884 (*høyt under taket, store vinduer, store rom*). Fyringssesongen er dessuten lang (10 måneder). Bygget ble totalrehabilitert i 2000 og nytt varmeanlegg installert. Varmesentralen består av en oljekjel og en el. kjel. Vi arbeider med å utfase oljekjelen og å finne alternative energiløsninger. Bispekontoret er ikke sertifisert for Miljøfyrtårn.

10.3 IKT-tjenester

Kontoret ble i 2011 tilført økte personalressurser innen IKT og vi er kommet lengre i målsettingen om å ta i bruk alle relevante elektroniske løsninger for å øke effektiviteten. I 2012 har ledergruppen og bispedømmerådsmedlemmene tatt i bruk lesebrett (iPad) og dokumenter til bispedømmerådsmøter utsendes elektronisk (unntatt tilsettingssaker).

Elektroniske tjenester

I 2011 ble Windows 7 implementert lokalt, OVF oppgraderte sitt system til Windows Server 2008 og WebSak ble oppdatert for å være kompatibel med Office 2010. I løpet av kort tid ventes en oppgradering av Websak til ny versjon 6.8. Elektronisk fakturabehandling har vært i bruk siden 2010 og er et velfungerende verktøy. Agresso Planner har blitt tatt i bruk som støtte for de regelmessige rapporteringer. Prostiene bruker elektronisk reiseregningssystem (ESS) for prestene. Dette sikrer raskere utbetalinger for reiseregninger.

Synkronisering av e-post og kalendere fungerer tilfredstillende. Bispekontoret tilbyr bedriftsabonnement for mobiltelefonbrukere og ordningen gir administrativ forenkling for prestene.

Nasjonal IKT-plattform

Kirken har behov for å skape samordninger og fellesløsninger innen IKT. På sentralt nivå er det utarbeidet IKT-strategi for kirken hvor visjonen er formulert slik: *kirken samlet til ett IKT-rike, med felles IKT-verktøy for alle medarbeidere, og likt servicenivå til alle, der kirkens brukere er i sentrum.* Med bakgrunn i denne strategien er kirkens målsetting å etablere en fellesplattform for hele kirken og med basis i de ressurser og løsninger som i dag driftes av Ovf-nett. Kirkerådet arbeider videre med finansiering og organisering.

IKT-sikkerhet

Bruk av smart telefoner og lesebrett er en relativt ny utfordring for IKT-sikkerhet. Våre leverandører har laget policy regler for synkronisering av mobile enheter. It-enheten fra departementet er behjelpelig med trening av IT-ansvarlige ved kontoret. Dette gjør at vi har kompetanse til å sikre våre lokale maskiner. Det ble i 2012 holdt kurs for ansatte ved kontoret om passord og datasikkerhet. DFØ som leverandør for våre lønns- og regnskapstjenester står selv for sikkerheten knyttet til bruken av disse applikasjoner. Vårt fysiske arkiv er låssikret slik at tilfeldig tilgang til dokumenter under arbeid er sterkt begrenset.

10.4 Samfunnskontakt og intern kommunikasjon

Kirkens synlighet i media og offentlighet har også i 2012 vært økende. Det er i 2012 ført samtaler med Oslo domkirke med sikte på ansettelse av en felles kommunikasjonsrådgiver i løpet av 2013.

Bispedømmekontoret har ikke publikumsrettede tjenester. Kontoret har likevel planer om å foreta begrensede brukerundersøkelser. Dette er ikke gjort i 2012.

Den statlige kommunikasjonspolitikken slår fast at språket i statens tekster skal være korrekt og klart. Bispedømmet er i økende grad bevisst på at informasjon fra det offentlige skal være forståelig for alle og vi er kjent med nettsiden www.klartsprak.no.

Etiske retningslinjer

Oslo bispedømmeråd følger de etiske retningslinjer som gjelder for alle ansatte i statlige forvaltningsorganer. *Lojalitet, åpenhet, tillit og uavhengighet* er eksempler på normer og etiske verdier som skal prege vårt arbeid. Dette handler om å opptre i samsvar med virksomhetens interesser, gi innsyn i forvaltningen og ha aktiv opplysningsplikt og legge til rette for varsling om kritikkverdige forhold. Habilitet, upartiskhet og faglig uavhengighet er andre faktorer som bidrar til tillit til statsforvaltningen. Vi innførte i 2011 rutiner for innrapporteringer av økonomiske interesser og bistillinger/bierverv for ansatte og tillitsvalgte.

Hjemmesiden

Bispedømmet hjemmeside www.kirken.no/oslo ble lansert med ny design i desember 2011 og målsettingen om oppdaterte og aktuelle hjemmesider er oppnådd. Antall søk på hjemmesiden er betydelig økt og responsen er god.

Tilgjengeliggjøring av offentlige data

Vårt arkivsystem er lagt opp slik at alle dokumenter nå er tilgjengelige i åpen standard (pdf), men vi venter fortsatt på løsninger for publisering av offentlig journaler. Dette arbeidet antas å drives utenfor de enkelte bispedømme så vi avventer løsning både fra leverandør for fagapplikasjon, fra Ovf-nett og departementets IT-enhet. Arbeidet med publisering på våre hjemmesider er under stadig utvikling. Vi tok i 2011 i bruk nytt publiseringsverktøy som har gjort det enklere å publisere skjemaer og andre dokumenter.

Vi har ikke gjort data tilgjengelig via sosiale medier. Nyheter og bilder er tilgjengelig via våre nettsider og foreløpig vurderer vi dette som tilstrekkelig. Vi har ikke utviklet egne programmer/applikasjoner, og har derfor ikke benyttet data.norge.no i løpet 2012. Stillingsannonser lages i webcruiter. Kirkelig statistikk overføres fra eksterne kilder.

Dokumentproduksjon

Dokumentproduksjonen i 2012 utgjorde 4022 som er på nivå med året i forveien. Mesteparten av dokumentproduksjonen er knyttet til personalavdelingen (2147) og KISA (1044). Arkivet har budsjettert bemanning på 1,5 årsverk.